

MISSZIÓI LAPOK.

(KÜLMISSZIÓ.)

Evangélikus bel- és külmissziói folyóirat.

Felelős szerkesztő és kiadó:

SCHOLTZ ÖDÖN evang. lelkész,

Agfalva (Sopronmegye).

Scholtz Ödön

XI. évfolyam.

SOPRON.

TÖRÖK KÁLMÁN KÖNYVNYOMDAI INTÉZETE.

1908.

TARTALOMJEGYZÉK.

Írásmagyarázat.

Lukács 2, 21. <i>Balogh István</i>	Lap: 1
Máté 7, 14. <i>x.</i>	37
Fil. 2, 5. <i>B. r.</i>	69
I. kor. 15, 5—8.	93
Csel. 8, 26—28. <i>Mesterházy Sándor</i> 121	
Zsolt. 8, 5—7 és Zsid. 2, 6—9.	
<i>Rédey K.</i>	143
Zsolt. 51, 12	165
Máté 24, 13	185
Ján. 6, 44. <i>Allg. E. L. Kztg.</i>	205
Ján. 6, 50.	229
Ján. 8. 12. <i>Mesterházy S.</i>	253
Ezs. 43, 1 b. — <i>t.</i>	277

Általános vonatkozású cikkek.

Szélesítsd ki a te sátorodnak helyét! <i>Scholtz Ödön</i>	2
Gazdagságunk, szegénységünk. <i>Pröhle Henrik</i>	4
Németországi utazásom. <i>Scholtz Ödön</i> 17, 56, 213, 264,	288
Egyházunk alapelvei. <i>Pröhle Károly</i>	38
Legfontosabb egyházi teendőink. <i>Pröhle Henrik</i>	94
A theol. akadémiák és az egyház kölcsönhatása egymásra. <i>Beyer Theophil</i>	123
Térjünk meg! <i>Morgenthaler Ferenc</i>	166
Tanulások Zsilinszky Mihály egyházkerületi közgyűlési megnyitó beszédéből. <i>Pröhle Henrik</i>	206
Korunk és az evangéliom. <i>Hetvényi Lajos</i>	210
A nagygeresdi egyezés áldásai? (Az ácsi és megyeresi sérelem.) <i>dr. Kéler Zoltán</i>	230
Az egyet. ev. luth. konferencia XII. közgyűlése. s.	256, 278

Életrajzok.

Löhe Vilmos. <i>S. Ö.</i>	41
Wichern János Henrik. <i>Kovács Zsigmond</i>	97
Vedanajachen Szasztri. <i>Gehring A.</i>	131, 157

Lap:

Harms Lajos (Louis). <i>Steinacker Roland</i>	153, 169
✓ Egy siketnéma vak leány (Keller Helén) életéből. <i>Pröhle Károly</i>	188

Belmissziói cikkek.

A misszió és a Brit- és Külföldi Bibliatársulat. <i>Mayer Pál</i>	7
A 34-ik belmissziói kongresszus Eszenben. <i>Schrödl J.</i>	24
Nem akarom látni, mikor a gyermek meghal. <i>Wallrabenstein J.</i>	44
Szedjétek fel a maradékarabokat, hogy semmi el ne vesszen. <i>Wallrabenstein J.</i>	70
Konfirmándusok otthona Torzsán. <i>Famler G. A.</i>	76
A halál és csatlósai. <i>James J. Bovula</i>	101
Kék kötényben. <i>Wallrabenstein J.</i>	125
Veszteségeink. <i>Mayer Pál</i>	148
A németországi „Luth. Gotteskasten“-egyletek kiküldötteinek gyűlése Stuttgartban. <i>Schrödl J.</i>	195
A fehér kereszt. <i>Wallrabenstein J.</i>	234
Karácsony Bethelben. <i>Wallrabenstein J.</i>	283

Külmissziói cikkek.

A Lipcsei Misszió munkája Kelet-india női között. <i>Zimmermann János</i>	12, 50
A pogányok megtérítésének nagy és fenséges tana. Missziói prédikáció Efez. 3, 8—21 felett. Louis Harms után <i>Rédey Károly</i>	21, 61, 78, 105
A Lipcsei Misszióról. (Legújabb hírek.) <i>Zimmermann János</i>	81, 108, 241, 259
A Lipcsei Misszió évi ünnepélye és közgyűlése. <i>Zimmermann J.</i>	173
„Az evangéliom életerői“. <i>Hildebrand K.</i>	186
Dr. Aston beszéde az Izráel közötti misszió érdekében. <i>W. J.</i>	254

Irodalom.

Magyar.

	Lap:
Negyedfélszázados főiskola Sopronban. <i>Payr S.</i>	28
Harangszó. <i>Kapi Gyula</i>	84
Az 1848. vallásügyi törvények története. <i>Zsilinszky M.</i>	176
A pápai kongrua és a jog egyenlőség. <i>Zsilinszky M.</i>	176
Jegyzetek a vasárnapi epistolai szövegek szószéki magyarázatahoz. <i>Koren Pál</i>	197

Német.

Erinnerungen aus meinem Diakonissenleben. <i>Fr. Leithold</i>	29
Die Schöpfung <i>Georg Lasson</i>	30
D. J. H. Wicherns Lebenswerk. <i>M. Hennig</i>	85
J. H. Wichern. <i>H. Petrich</i>	85
Doktor Martin Luther. Imperial-Gravüre	86
Was jedermann heute von dem Gustav Adolf-Verein wissen sollte? <i>O. Pank</i>	176
Die Bergpredigt des Herrn. <i>Paul Kaiser</i>	177
Etliches fiel auf ein gut Land. <i>A. Gehring</i>	177
Die Lebenskräfte des Evangeliums. <i>Joh. Warneck</i>	218
Sprüche und Reden Jesu. <i>Adolf Harnack</i>	219
Lukas der Arzt. <i>Adolf Harnack</i>	220
Die wahre Bekehrung. <i>Christ. Hildebrand</i>	219

Belföld.

1917. 30. I. A dunántuli kerületi s esperesi lelkészi értekezletek. 31. I. A Bárdy Ernő mezőberényi lelkész ellen indított bünpör. 31. Az egyetemes lelkészi értekezlet 1907. 31. A dunántuli ág. hitv. ev. ének- s zenepártoló-egyesület. 32. A tiszaszentmiklósi át-terési gyülekezet. 32. Hrasztovac. 32. A Gotthold naptár 33. Missziói ünnep Oroszvárrott s Németjářfalun. 33. A magyarhoni ág. hitv. ev. misszióegyesület 64., 202., 249., 269., 291. Adó-

kedvezmények 65. Roth Henrik magyar missziói növendék 65., 86., 163. Evang. lelkész mint kívándorlási ügynök 65. Az eperjesi ág. hitv. ev. akadémiai belmissziói egyeslet 66., 113. Az ágfalvai nőegyeslet 66. Balf 67. A magyar lutheránus naptár eszméje 67., 87. A pozsonyi diakonissza intézet 87. A dunántuli rabsegélyző egyeslet 87. Az „elitáltak száma“ 87. Szepesmerény 88. Az eperjesi ev. gyámintézeti nőegyeslet 114. A locsmándi gyülekezet 114., 140. A dunántuli gyámintézet e. elnöke 115. A torzsai konfirmandusok otthona 115., 201. A dunántuli ker. árvaház 115., 180. A soproni ev. ifjusági s olvasóegyesület 115. Lelkészválasztási miseriák 137., 161. Az egyetemes nyugdíjintézet 138, 179. Országos prot. védőegyesület 139. Országos prot. árvagyegyeslet 140., 180. Harms Lajos 100. születési évfordulója 163. A soproni ev. tanítóképezde 163. A soproni theol. akadémia 163. Ne temere 178. A A rozsnyói ker. árvaház 180. A kőszegi diakonissza állomás 181. Ujpazua 181. Soproni alapítványok 181. A Luther-társaság 200, 291. A Gusztáv-Adolf-egyeslet adományai 200. Bares 200. A soproni gyülekezet 201. Szerájevo 201. Dunántuli missziói adományok 202. Zsilinszky Mihály 220. A kath. nagygyűlés 221., 245. A győri ev. belmissziói egyeslet 223. A dunántuli egyházkerület gyámintézete 224. Evang. tanítónképezde 224. Az erdélyi szász evang. egyház 224. Alapítvány vend konfirmandus otthonra 225. Országos vallásegysenlőségi szövetség 245., 269. Csak Prónay egyéni véleménye 246. Az egyetemes közgyűlés 247. A Luther-társaság és az egyet. ev. egyházi gyámintézet 249. Az egyetemes lelkészi értekezlet 249. Kálvin János a prot. árvaházi képes naptár szerint 270. A Zoványi-ügy 271. A brit- és külföldi bibliatársulat 272. Az ev. férfiak és ifjak szövetsége Pozsonyban 272. Oroszvár 272. Bethlen Gábor-Kör 272. Az orsz. vallásegysenlőségi szövetségről 293. Az alkohol túlságos élvezése 293. A pesti ág. hitv. ev. németajkú egyházközség 293.

Külföld.

Keplerszövetség 33. A hamburgi Rauhes Haus 34. Közösségi kereszténység 88. Orvosi misszió 89. „A falusi egyház” 90. A misszió áldása 90. Franciaország 116. Lourdes 116. Pithecanthropus erectus 116. Perzsia 117. Éjjeli misszió 117. D. Becker Vilmos 117. A norvég luth. egyház 118. A francia tanítók 118. Oroszországi tanítók 141. Mecklenburgi nemes 142. Funke Vilmos 142. Az izlámról 142. Ausztria 142. Hamburg 163. A svéd állami költségvetés 164. A modernizmus veszedelme 181. A missziói érdeklődés felköltése Angliában s Amerikában 183. A Lipcsei Misszió múlt évi bevétele 183. A nye!vek lelke 183. A düsseldorfi német kath. nagygyűlés 202. A Rauhes Haus 75 éves jubileuma 225. Németalföld 227. Poroszország 227. Franciaország 227. Az indiai misszióterület 227. A németországi erkölcsnemesítő egyesület 250.

Vasárnapi esték falun 251. Gusztáv, az új svéd király 251. Tokio 251. Nikolai Fülöp 273. A Gusztáv Adolf-egylet közgyűlése 273. Katholikus propaganda az északi országokban 274. Evangelischer Bund 293.

Egyről-másról.

Egyének hatása 35. A koorsmában 90. Szeretet 118. II. Vilmos német császárról 118. Hat halottvivő 119. Stanley és Livingstone 143. Mi a reformáció? 143. Luther mondta? 143. Zsid. 12, 22. és Luk. 18, 13. 275. lap.

Persely.

35., 67., 91., 119., 144., 164., 184., 204., 228., 251., 276., 295. lap.

Üzenetek.

36., 68., 91., 144., 204., 228., 252., 276., 296. lap.

MISSZIÓI LAPOK.

Evangélikus egyházi, bel- és külmissziói havi folyóirat.

Felelős szerkesztő és kiadó:
Scholtz Ödön, evangélikus lelkész,
Ágfalva (Sopronmegye),

kihív a lap szellemi és anyagi részét illető összes köz-
lemények küldendőik.

Előfizetési ár egész évre 5 korona.

Egyes szám ára 50 fillér.

Hirdetések egyezség szerint számíttatnak.

„Nevezék az ő nevét Jézusnak.“ Luk. 2, 21.

Ez a név annyit jelent: az Ur segít, az Ur velünk!

Ez a név fordulóponthoz jelent az emberiség történetében.

Az emberiség új időszámítást kezdett ama történeti esemény emlékére, hogy ez a név — az életnek homályfedett utain — vezéresíllag gyanánt felragyogott. De ebből a névből egyuttal új életnek erői áradtak az emberiségnek ama törekvéseire, melyek a jó, a tökéletes után sovárgó emberi lélek számára biztos célt és biztos utat kerestek. Ez a név világítja meg előttünk a biztos célt: az Istennek országát; a biztos utat: az Istennel való járást, az Istenben való élest.

A Jézusnak segítséget jelentő neve tűnik fel előttünk vezérlő csillag gyanánt az új év küszöbén és e név fénye világítja előttünk a kipróbált utat, mely Istenhez vezet; a célt, melyért való küzdelem egyedül képes kielégíteni és megnyugtatni az emberi szívet.

Azokhoz az okvetlen megújuló küzdelmekhez, melyeket a titokzatos jövő rejti méhében mindnyájunk számára, okvetlen *bátorságra* van szükségünk. A bátorságnak szülő anyja az *erő*.

A gyenge ember a legkisebb veszedelemben is megretten, mert érzi, hogy fogyatékos ereje könnyen cserbe hagyja; azért vagy kiáll a kötelező küzdelemből, vagy — mint a félelemtől gyávává lett katona — rettegve várja a harc kimenetelét s talán éppen a rettegés ejti el, mielőtt harcba szállhatott volna. Az erejének tudatában levő bátran néz az ismeretlen veszedelmekre is, mert tudja, hogy van mire támaszkodjék. De a gyenge is

megbátorodik, ha tudja, ha látja, hogy erejével aránytalan küzdelmében van segítség. Ezt a bátorságot szülő segítséget, ezt a veszedelemtől meg nem rettenő erőt kínálja nekünk a Jézus neve és az erőszerzésnek örök időkre kiapadhatlan kufforrása: az evangélium, a Jézus tanítása, melynek tartalma: a Jézus neve által megvilágított isteni segítség, isteni szabadítás.

A hogyan a gondos családapa, élettapasztalásból meritett, jó tanácsokkal látja el ismeretlen, messze utra induló szeretett fiát; ugy a Jézus evangéliuma is, az újévnek ismeretlen utjain, utbaigazító jó tanácsokkal látja el az Istennek gyermekeit.

Egy jó édesapának összes tanácsai foglalhatók ebben az egy utasításban: fiam az atyáddal való összeköttetést ne szakítsd meg; a te leveleid engem jó és balsorsodban gyakorta felkeressenek.

Az evangéliumnak Isten gyermekeihez intézett jótanácsai is összefoglalhatók ebben az intésben: a ti mennyei Atyáttal való összeköttetésteket sohase szakítsátok meg, a ti *imádságaitok* jó és balsorsotokban gyakorta felkeressék a ti segítő, áldó mennyei atyátokat s akkor ne féljete; a megelégedés kenyerét eszitek a békesség asztalánál; diadalt arattok a küzdelmek mezején s még a halál félelmével szemben is lesz nektek bizonyos reménységtek.

Ezt a bátorító, ezt az erőt adó gondolatot vesse emlékezetünkbe az új év küszöbén Jézus neve, mert ez a név annyit jelent: az Ur segít! az Ur velünk!

Porrogszentkirály.

Balogh István.

Szélesítsd ki a te sátorodnak helyét!

A száműzetésben sinylődő, minden reményéről lemondott, elcsüggedt Izraelhez intézi az Ur a próféta által e biztató, bátorító szózatot: „Szélesítsd ki a te sátorodnak helyét, és a te hajlékidnak kárpitját terjesszék ki, ne tiltsad azt meg; hosszabbítsd meg a te köteleidet, és erősítsd meg a te szegeidet; mert mind jobb- mind balkézre megszorodol“ (Jezs. 54, 2—3a). S az isteni szózat bizalmat öntött a szétszórt kicsiny seregbe, mely immár az ígért szebb jövődében bizva várta a szabadulás óráját. . .

A száműzetésben sinylődő Izraelhez hasonlítottunk mi is, mikor tiz év előtt megindítottuk e lapot, hogy felébresszük álmából egyházunk szunnyadó közvéleményét s munkába szólítsuk mindazokat, kik egyházunk hitvallási alapján állva, ezen drága hitvallás, tehát a tiszta és hamisítatlan

Évangélium szellemében közre akarnak működni az egyházat terjesztő és mentő bel- és külmisziói szent munkában. Csak kevesen voltunk eleinte, kik kimertük mondani, hogy egyházunknak csak úgy van létjogosultsága és jövődjé hazánkban, ha hű marad önmagához s rendületlenül ragaszkodva az Isten által megőrzés és terjesztés végett reá bizott keresztény *igazsághoz*, megalkuvást nem ismerő hűséggel minden téren és minden alkalommal bizonyosságot is tesz ezen igazságról. Volt idő tiz éves küzdelmünk alatt, amikor a tapasztalt közöny sőt nyílt rosszakarat hatása következtében már csaknem lemondtunk a reményről is, hogy látszólag holt egyházi közvéleményünket új életre s önbizalomra kelthessük s amikor elcsüggedve, szárnysegetten, hegedünket már már a fűzfákra függesztettük, Babilonnak közepette. De az Ur velünk volt, egyre táplálta hervadozó reményünket, mind többekkel megértette becsületes szándékunkat, folyton szaporította azok számát, kik hozzánk, illetőleg az általunk képviselt s egyházi szempontból egyedül jogosult hitvallási irányhoz csatlakoztak s most a XI. évfolyam küszöbén úgy véljük, hogy magunkra is vonatkoztathatjuk a biztató szót: „Szélesítsd ki a te sátorodnak helyét, és a te hajlékidnak kárpitjait terjesszék ki, ne tiltsad azt meg; hosszabbítsd meg a te köteleidet és erősítsd meg a te szegeidet; mert mind jobb- mind balkézre megszaporodol“.

Lapunk barátainak száma, kivált mióta a külmisziói munka mellett a belmisziót is felöleltük s a lapot havi folyóirattá fejlesztettük, tetemesen megnövekedet, de egyttal mind sűrűbben hangzott fel olvasóink sorából az óhaj, hogy „sátorunk helyét“ még jobban kiszélesítsük s a „Misziói Lapok“-ban az egyház érdekkörébe eső minden ügyet tárgyalás alá vegyünk és felkaroljunk.

Ezen óhajnak igyekszünk eleget tenni, mikor az új évfolyamban kísérletet teszünk az iránt, hogy egyházunknak s olvasóközönségünknek olyan folyóiratot nyujtsunk, mely az egyház bel- és külmisziói munkásságának kimerítő és hű ismertetése mellett, kiterjeszkedik a legfontosabb egyház-kormányzati, egyháztársadalmi s tudományos theologiai kérdések tárgyalására, és amellet kiváló súlyt helyez a lelkeszi kar jogos érdekeinek felkarolására s megvédésére, valamint a gyakorlati lelkészet ügyének előmozdítására is. Tárgyalni és ismertetni fogunk pedig ezentul is mint eddig mindent kizárólag egyházunk érdeke szempontjából, minden egyéni érdekre és hiuságra való tekintet nélkül, de tárgyilagos igazságszeretettel és úgy, hogy tollunkat sohasem mártjuk a személyeskedés fekete téntájába, hanem minden sorunkat, minden szavunkat megaranyozzuk az Isten országa iránti szeretet és lelkesedés szinaranyával.

Lapunk fejlesztésénél, „sátorunk helyének kiszélesítésénél“ a munkatársak lelkes, hű serege áll segítségünkre, kik az egész évre felosztott munkaprogramm alapján dolgoznak és fáradsznak, hogy a „Misziói Lapok“ minden egyes száma megfeleljen az előfizetők hozzáfűzött bizalmának s kielégítse az olvasók jogos igényeit. De másrészt épen ezen olvasóközönségtől, az előfizetők számától függ, hogy a magunk elé tűzött célt elérhessük, szándékunkat megvalósíthassuk.

Szubvenciót sem nem kérünk, sem el nem fogadunk. Sokkal többre becsüljük szerkesztői függetlenségünket, semhogy arra anyagi támogatás igénybevételével békót engednénk verni. Különben is az a nézetünk, hogy amely lap a saját emberségéből nem tud megélni, az nem érdemeli meg fenállását s abban a pillanatban letennők a szerkesztői tollat, amelyben ezen értéktelenségünk tudatára ébrednénk. De éppen azért kérnünk kell olvasóinkat, hogy amíg erre méltónak tartják a „Missziói Lapok“-at, támogassák előfizetésük pontos beküldésével. Számítunk eddigi olvasóközönségünk hűségére. Ebben látjuk önzetlen fáradozásunk legszebb elismerését. Másrészt azonban é tekintetben is szeretnők „sátorunk helyét kiszélesíteni.“ Nagy, igen nagy még azoknak száma, akikről tudjuk, hogy egyházunk érdekét, felvirágzását szívükön viselik, de akik eddig, bár a címükre küldött lapot mindig elfogadták, nem támogatták azt előfizetésükkel. Pedig nekünk tér kell, hogy elveinket minél jobban kifejtthessük, egyházmentő, egyházépítő és egyházterjesztő célunkat minél jobban megvalósíthassuk. Ezt a teret pedig az előfizetők szolgáltatják.

Azért az új évfolyam ezen első számát ismét megküldjük egyházunk összes lelkészeinek, felügyelőinek, a tanintézeteknek, belmissziói vonatkozású intézeteinknek s egyesületeinknek, evangélikus tanítói testületünk számos ismert tagjának s a buzgóságukról ismert egyháztagok diszes seregének, szeretettel kérve mindazokat, kik egyházunk romba dőlt alapjának s épületének kiépítését s megerősítését, az egyházi bel- és külmissziói munka fejlesztését s felvirágoztatását szükségesnek tartják, — lépjenek be előfizetőink sorába s támogassák lapunkat ezirányu törekvésében.

Legfőbb vágyunk, hogy a „Missziói Lapok“ lehetőleg kétives havi füzetekben jelenhessenek meg, de általános felkarolás esetén szívesen kifejlesztlenők azt kéthetenként megjelenő folyóirattá, sőt hetilappá is. Szeretettel kérjük egyházunk közönségét, tegye támogatásával lehetővé, hogy az Ur biztató szózata lapunkra s ennek révén egyházunkra vonatkozólag is valósággá legyen: „Szélesítsd ki a te sátorodnak helyét, és a te hajlékidnak kárpitjait terjesszék ki, ne tiltsad azt meg; hosszabbítsd meg a te köteleidet, és erősítsd meg a te szegeidet; mert mind jobb- mind bal-kézre megszaporodol“!

Ágfalva.

Scholtz Ödön.

Gazdagságunk, szegénységünk.

Alig van valami, amit egyházunkban gyüleéseken, lapokban és könyvekben annyiszor emlegetnének, mint a mi „protestáns szegénységünket;“ annyira, hogy már-már szinte úgy tűnik fel, mint ha szegénységünkkel hívalkodni akarnánk. Pedig ez végzetes tévedés, valóságos véték, amely büntetését önmagában hordja s átkos következményeiben szemünk elé is tárja. Szegények vagyunk — ezért legégetőbb feladataink megvalósítására nincs erőnk. Szegények vagyunk — ezért nem kelhetünk versenyre a hatalmas római katolikus egyházzal, amelynek térfoglalását, szinte megdöbbentő

mege erősödését tétlen lemondással szemléljük. Szegények vagyunk, — ez az oka minden bajunknak; de ezzel nyugtatjuk meg lelkiismeretünket is és a világ kereke forog tovább; egyházunk, ami nagyra hivatott evangéliumi egyházunk, a melynek a világ világossága és a föld savaként kelle hatni ebben a magával meghasonlott korban, ebben a mi sok sebből vérző szeszerezett hazánkban, nem mozdul, nem hat, nem tud számottevő tényezővé lenni, a mai kor nagy feladatainak megvalósításánál. Mert szegények vagyunk — ez a felelet mindenre.

Tekintsünk vissza a multba! Az apostol azt mondja: „mint szegények, de a kik sokakat gazdagítanak.“ A gazdagok győzték meg a világot? Nem a szegények — a hitnek erejével? Mikor a reformáció megrendítette a pápás egyház korhadt erősségeit, s a megindult nehéz harcból diadallal került ki, vajjon gazdagságra támaszkodott? A gazdagság az ellenfél kezében volt s ott volt a külső hatalom is! S ha hazai evangélikus egyházunk multját nézzük, mit látunk? Volt idő, midőn magához hódította az egész nemzetet, de nem a gazdagság varázsával. Volt idő, midőn legvagyonosabb fiai cserbe hagyták s a földiekben gazdag Róma árnyékába huzódva ádáz üldözőivé lettek megtagadott egyházuknak. S mégis azt látjuk, hogy ez a szegény, megvetett egyház nemcsak versenyre kel hatalmas ellenfelével, hanem meg is áll a versenyben: terjeszti a világosságot, templomaiból, iskoláiból áldás árad; az irodalomban az evangélium szelleme egész korokra rányomja bélyegét s annyira elől jár a nevelés és oktatás terén, hogy példáján okulnak és buzgóságából tanulnak még ellenfelei is.

Pedig ugyancsak szegények voltunk a multban. Nem volt államsegély. Nem volt biztosított fizetés, korpótlék, nem volt nyugdíj. Nem járt napidíj, fuvardíj a gyűléseken való részvételért. Nem volt sok-sok mindenféle címen felszámítható tiszteletdíj. Nem volt közalap, nem volt gyámintézet, amelynek ma hova tovább még akkor is elő kell állania, ha egy eklézsia a templomot, iskolát vagy a paplakot meszelteti.

Hát valójában olyan szegények vagyunk ma? Én azt hiszem, hogy ennek az örökös siránkozásnak végre valahára meg kell szünnie; mert önmagunkat ámitjuk, tetterönket bénítjuk, lelkiismeretünk alá kényelmes párnát helyezünk vele, hogy nyugodtan alhassék.

Lássuk gazdagságunkat!

Van 1,080.000 hívünk, van 673 anyagyülekezetünk, 468 leánygyülekezetünk, van 682 rendes lelkészünk, 1547 elemi iskolai tanítónk. Van 3 theologiai akadémiánk, egy jogi akadémiánk, 14 főgimnáziumunk, 2 algimnáziumunk, 5 tanítóképzőnk, 9 leánynevelő intézetünk, egy polgári fuiskolánk. Van országos protestáns árvaházunk, több kisebb árvaházon kívül. Van gyámintézetünk, közalapunk, nyugdíjintézetünk. Van diakonisszaintézetünk. Van irodalmi társaságunk. Van egyetemes egyházi palotánk s evangélikus könyvkereskedésünk. Vannak az egyház szolgálatára alakult egyesületeink. Vannak a multról örökölt szép alapítványaink, s nem mondhatjuk, hogy ma nem akadnak jótékony alapítók, akik egyházunk különféle bajain készségesen felajánlott vagyonukkal akarnak segíteni. Elég szépen

csörgedeznek az adakozás fillérei is. Hálátlanság volna, ezt el nem ismerni.

Hány millióba kerül évenként lelkészeink fizetése, iskoláink fentartása! Mily roppant összegeket tudunk évenként különböző gyűléseinkre és üléseinkre fordítani! Hiszen egy középszerű esperesség számvevőszéki ülése is alig esik meg 100—150 koronán alul; az egyetemes gyűlés, amelynek érdemleges munkája a soknapí együttlét dacára mindössze néhány órára szorul, évenként maga hozzávetőleg 5000 koronát emészt föl, nem számítva azt az összeget, amit az egyetemes gyűlésnek napidíjra és utiköltségre igényt nem tartó tagjai sajátjukból fizetnek. Hát jegyzőkönyveink, kimutatásaink, javaslataink garmadáit mit mutatnak? Hány ezer meg ezer koronára rug ezeknek nyomatása évenként! Pedig valljuk meg őszintén, ha ötöd-részére szállítanók le ezen kiadványaink számát s mindegyik fajta ismét ötszörte vékonyabb és tömörebb szavu volna, veszitene e vele egyházunk? Csakugyan olyan igen-igen szegény-e az az egyház, amely még ezekre a dolgokra is — feleslegesen — annyi ezeret tud fordítani? . . .

Nem vagyunk mi olyan igen szegények. Csak két nagy hibánk van: nem tudunk gazdálkodni és nem tudjuk azt amink van egyházunk igazi feladataink megvalósítására hiven használni.

Ez a két nagy hibánk pedig onnan ered, hogy nem ismerjük és nem becsüljük eléggé azt, ami egyházunk legfőbb kincse és gazdagsága, az evangéliumot. Emlegetjük ugyan folyton; hangoztatjuk az evangéliumi szellemet, hogy érvényesülnie kell a jövődő nemzedék nevelésében; sürgetjük az evangéliumi lelki gondozást, a belmissziót stb. De magának az evangéliumnak erejét oly ritkán érzi az ember. Az evangélium Istennek hatalma minden hívőnek üdvösségére; mert valóságos bünbocsánatot nyújt a Jézus Krisztusban mindazoknak, akik a bünbocsánatot szomjuhozzák, s ez által új életet hoz létre az emberben, ujjíateremti az egyént, a családot, a társadalmat; megszenteli még a világi dolgokat is. Ez az evangélium van egyházunkra bízva. Ez hozta létre; ez ad neki létjogosultságot. Ezt védték apáink szíviük egész melegével irt és hirdetett írásszerű hittvallássaikkal, s ezek a mi hittvallásaink is! Ezért szenvedtek és áldoztak. Ők benne éltek az evangéliumban, mi csak emlegetjük. Náluk élet volt, nálunk csak jelszó. Ők vallották, mi csak nevét hangoztatjuk. Ő náluk ez volt az alpha és az omega, minden egyházi törekvéseik eleje és veleje, nálunk is úgy látszik; de valójában nincs úgy. Ők evangélikus egyéniségek voltak: mi hajlongunk ide-oda; mert egyéniségünket nem hatotta át az evangélium. Félnünk a mitől félnünk nem volna szabad, s amitől félnünk kellene, arra nem gondolunk. Odaadjuk elsőszülöttségünk jogát s még dicsekszünk, hogy megkaptuk érte a tál lencsét.

Igy állunk. S ez a mi siralmas szegénységünk. Ezért nem tudjuk használni azt sem a mink van. Ezért nem tudjuk tartalommal megtölteni holt kereteinket. Ha annyi evangélikus templomban csakugyan a tiszta evangéliumot hirdetnék, ha az a sok lelkész nem hivatalnok, hanem valóban az Ur és az Urért az ő nyájának hű szolgája volna, ha abban a sok evan-

gélikus iskolában nemcsak névleg, de valójában is meg volna mindenütt az evangélium, nemesak mirt imigy-amugy tárgyalt tantárgy, hanem mint a tanítók és tanárok egész egyéniségét átható és megszentelő hatalom, lehetetlen, hogy más képe ne volna egyházunknak. De erről nem szólnak ott, a hol helye volna. Szóval és nyomtatásban dicsőítő hymnusokat zengünk lelkes papjainkról, hivatásuk magaslatán álló evangélikus iskoláinkról, a nevelés szent eszméjétől áthatott tanárainkról és tanítóinkról. Dicsértetjük magunkat s viszont dicsérünk másokat. Pedig mit mutat a valóság? Csak hallagassuk meg, mit hirdet sok lelkész hiveinek az evangélium helyett s hogyan szól legszentebb feladatáról, az igehirdetésről. Csak hallgatódzunk egy kicsit hogyan beszélnek középiskoláink növendékei a vallásról, a templomról. Ha nem hallják is ezt közvetlenül tanáraik szájából, de bizonyos, hogy a vallást kicsinyelő ítéletek ellen nem történik meg, aminek evangélikus iskolában meg kellene történni. Mikép is, mikor templomba csak a soros felügyelő tanár megy, mikor a földrajz, a történelem tanításánál még a maguktól kínálkozó evangélikus egyházi vonatkozású dolgok is a feledés homályában maradnak? Csak példákat akartam felhozni. Nem a vádaskodás viszketege bánt; de fáj a mi nagy bajunk s a javuláshoz az első lépést abban látom, hogy bajunkat beismerjük, hogy magunkba szállunk; mert az szinte kétségbeejtő, hogy mikor minden a kezünkben van, az elemi iskolától fogva az akadémiákig, mégis oly szegények vagyunk, mikor a legnagyobb kincs, az evangélium birtokában tehetetlenek vagyunk. Tanuljuk megbecsülni amink van; tanuljuk meg mindenekelőtt, hogy az első a reánk bizottaknak hűséges használása; mert amíg ezt meg nem tanuljuk, hiába keresünk új utakat, új irányokat; hiába alkotunk rendszabályokat, hiába emelünk palotákat — romlásunk annál szembetűnőbb, annál lesújtóbb leszen.

Ránk nehezült az Ur keze; de megérdemeltük. Ítéletét csak a komoly bűnbánat s lelki megújulás háríthatja el. S én hiszem, hogy az ítélet még elhárítható. Ám hadd legyünk szegények földiekben, csak a lelkiekben való szegénység súlyos átkát vegye le rólunk az Ur s tegyen az evangélium által gazdagokká s ebben a gazdagságunkban örvendezőkké és diadalmasokká.

Pozsony.

Pröhle Henrik.

A misszió és a Brit és Külföldi Biblia-Társulat.

A ki belső szelleme szerint ismeri az Urnak missziói parancsolatát: „Elmenvén, tanítsatok **minden** népeket“, az értékelní fogja tudni benső értéke szerint a Brit és Külföldi Biblia-Társulatnak megbecsülhetetlen munkásságát a misszió körül. Mert mit jelent az: tanítani **minden** népeket? Tanítani: ismeret közlést jelent. Az Ur szellemében tanítani: az igazságnak, Isten igéjének közlését jelent. S vajjon képzelhető-e tanítás, képzelhető-e az ismeretnek olyan közlése, mely nem az anyanyelven történik? Bizonyára nem! Meddő az Ur szolgáinak minden fáradozása, ha embertársaikkal idegen, előttük érthetetlen nyelven hirdetik az Üdvösségnek tudományát. Joggal mondja azért a nagy Apostol: „A Gyülekezetben inkább

akarok öt szót szólni értelemmel, hogy egyebeket is tanítsak, hogy nem mint tizezer szót szólni idegen nyelvvél“. (I. Korinth. 14, 19.)

Amaz áldott intézmény, mely lehetővé tette a Megváltó hű követőinek, országa odaadó munkásainak, hogy missziói parancsolatát valódi értelmé szerint végrehajtsák, hogy a gyülekezetben az egész világ minden népei között értelemmel hirdethessék az Üdv Igéjét: *a Brit és Külföldi Biblia-Társulat*.

E társulat a lefolyt esztendővel működésének 103-ik évét fejezte be. 1906-ban a Szenirást újból 8 nyelvre fordította le, úgy hogy Istennek igéje ma már 409 különféle nyelven olvasható; még pedig a teljes Biblia 103 nyelven, az Ujtestamentum további 98 élő nyelven és 208 nyelven a Bibliának egyes részei. Tekintetbe véve, hogy földünkön körülbelül 800 élő nyelv van, örömmel látjuk, mint terjed a földön Istennek igéje s vele együtt az igazi világosság s mint veszíti a tért lépésről lépésre a szellemi sötétség!

De a társulatnak missziói tevékenysége ennyiben még nem merül ki. Mint valódi missziói intézmény nem csak lefordítja a különböző népek s néptörzsek számára Istennek igéjét, de szorosán ragaszkodva az Urnak missziói parancsához, el is megy közéjük s el is viszi számukra az életnek eme kenyerét.

Nincs az az elrejtett zug földünk felületén, melyet árusai föl ne keresnének, nincs az az akadály, melyet gyakran ember fölötti erővel, gyakran óriási áldozatkészséggel le ne győznének!

A társulat az 1906-ik esztendőben 5,416,519 Bibliát árusított el az egész földtekén. E rengeteg könyvmennyiségnek körülbelül a felét (2.200,000 darab) a társulat szolgálatában álló 900 bibliás ember és 640 bibliás asszony árulta, kik házról-házra járva, fölkeresték a puszták nomád fiait épúgy Arábia sivatagjain, mint az erdők lakóit Oroszország mérhetetlen erdeiben s föl-kutatták az aequator lakóit épúgy, mint a Jegestenger eszkimóit!

„Elmenvén tanítsatok *minden* népeket“!

A Brit és Külföldi Biblia-Társulat munkatere az egész világ. Vallás, nemzetiségi és faji különbség nélkül.

De első sorban sulyt fektet arra, hogy a pogányok, eme sötétségben s a halálnak árnyékában ülő gyermekei az Urnak, ismerjék meg a bünösök Megváltóját s ama világosságot mely az ő Evangéliumában mindnyájunk vigaszára s lelkiépülésére, lelki üdvösségünk munkálására fénylik.

Tagadhatatlan, hogy e munkatér egyszersmind a legnehezebb, de a legáldásosabb is. A társulat itt kezet fog a különféle missziótársulatokkal s ezekkel karöltve végzi a népek tanításának nagy munkáját. A misszionáriusok végzik a szellemi munkát: lefordítják a pogányok nyelvére a Bibliát, a társulat nyomja s kiadja azt és rendszerint ingyen bocsátja a missziói társulatok rendelkezésére, kik a viszonyokhoz képest alacsony árért adják el hallgatóiknak az egyes példányokat.

Hogy mekkora nehézségekkel küzd e téren társaságunk, legyen elegendő a következő példa:

Munkakörébe tartozik India és Ceylon is. India lakóinak száma a legújabb népszámlálás szerint: 290 millió, — legnagyobb része pogány. A néptörzsek száma: 100. A nyelvcsaládok és dialektusok száma: 124 s az egyes nyelvcsaládok és dialektusok között még mindig nagyobb a különbség, mint például a német és a francia nyelv között. Ezen kívül használatban van vagy tizenkét féle betűrend, a legkacsakaringósabb betűvel. Elképzelhető, hogy e fajra, nyelvre, kasztra, hitre, műveltségre és foglalkozásra nézve oly ellentétes népnek Isten ígését nyújtani a társulatnak óriási nehézséget okoz.

A feladat megoldására magában Indiában hét fióktársulat működik. E hét társulat az 1906. évben összesen 728.558 Bibliát árusított el magában Indiában több mint 60 nyelven.

A pogányok között a bibliaárus gyakran végzi a misszió uttörő munkáját is. Uttalan utakon előre tör a férfi a „Könyvvel“, hogy egy sugarával az Isteni Világosságnak világot gyújtson a vak homályban. S a nyomában működő misszionárius gyakran évek múltán bár mégis dusan arathat ott, hol a bibliaárus vetett. Számtalan hindu találkozik a műveltebb osztályokból is, kik a Szenirást örömmel olvassák, tanulmányozzák s a kik megfelelő behatásra át is térnek a keresztény egyházba.

Allahabadban a múlt év november hónapjában egy brámán fölvette a keresztséget. Ez 15 évig mint fakir utazta be az országot. Egy bálványünnep alkalmával Hardurarban egy papirszeletet kapott a kezébe, melyben a Biblia olvasására hívták fel figyelmét. Kíváncsiságból vásárolt magának egy testamentumot, azt szorgalmasan olvasgatta s négy év múlva szakított a bálványimádással s kereszténynyé lett. S ilyen vagy ehhez hasonló eset számtalan fordul elő a sötétség fiai között, melyek mind azt tanusítják, hogy a Bibliatársulat s a misszió édes ikergyermek!

Uttalan utakon, lakatlan pusztákon s az ősvadon rengetegein keresztül vezet gyakran a bibliaárus magános utja! Hányszor forog élete veszélyben a vadállatoktól, hányszor utonállóktól. S ő bibliás batyujával hátán, vagy kis egyfogatu szekeren minden veszedelmen keresztül tör s Istennek atyai oltalma alatt lelki nyugalommal, lelki örömmel végzi az Igehirdetés édes munkáját!

Talán könnyebb, de gyakran hálátlanabb a Bibliatársulat munkája a civilizált államokban. Igaz, különbséget kell tenni a protestáns és a nem protestáns vevők között. Mert a társulat nem exclusiv protestáns társulat, valamint Isten Igéje sem exclusiv protestáns, de egyetemes keresztény jellegű.

A Biblia-Társulat missziói munkásságának legfanatikusabb kerékkötői a római katolikus papok s az általuk félrevezetett s felizgatott nép. Nem esoda! A pápaság joggal félti hatalmának pusztulását a Szentírás szellemétől. Mert ha egyszer ez fog uralkodni a római egyház hivei között, ha egyszer a nép Isten Igéje világánál fogja látni vallását s bírálhatni papjai tanítását: a *klérus* hazug intézménye is szétfoszlik. Addig érvényben s tekintélyben marad XII. Leo pápának 1824-ben kiadott encyklikája, melyben többek

között így ír: „Nem ismeretlen előttetek, hogy egy bizonyos társaság, mely magát Bibliatársulatnak nevezi, gonosz játékot űz az egész világon; egy társulat, mely megvetve a szent atyák hagyományait és ellentétben a tridenti zsinat ismert határozataival, minden erejével s minden eszközzel arra törekszik, hogy a Szentírást minden nép nyelvére lefordítsa — oly vállalkozás, melytől joggal lehet félni, hogy hamis magyarázat által Krisztus evangéliuma — emberi evangéliummá változik. Eme *pestis* terjedését megakadályozandó. . . . intlek benneteket, hogy e mérges legelőtől mindenképen óvjátok hiveiteket.“ Ugyanily szellemben nyilatkozik XVI. Gergely pápa 1844. máj. 8-án kiadott encyklikájában. Mi természetesebb, mint hogy a katolikus klérus, akár a legdurvább eszközökkel is, érvényt igyekszik szerezni manapság is a pápák rendelkezéseinek, mi miatt a Biblia terjesztése róm. kath. községekben nagy nehézségekkel van kapcsolatban s az árusok nem egyszerűen a legdurvább inzultusnak vannak kitéve.

E téren előljár Ausztria, hol mai napig meg van tiltva a Biblia szabad árusítása s hol a bibliaárus csak megrendeléseket fogadhat el. A legtöbb inzultus Ausztriában éri a Biblia-Társulat önzetlen munkásait. Steyerországban tavaly tíz faluban csak 1 példányt sikerült az árusnak eladni. E tíz falu közül az egyikben a „lutheránus ördögöt“ vasvillákkal, füttykösökkel, az asszonyok seprőnyelekkel fogadták. Nem türték hogy lakásaikhoz közeledjék, nehogy jelenlétével beszenyezze őket. Számtalan helyen nyilvános autodaféknak esnek martalékul a vásárolt Bibliák. Ellenben szépen működhetik a Biblia-Társulat Itáliában, Spanyolországban s más katolikus államokban s igen szép eredményt mutat föl a működés a görög-keleti különösen az orosz egyházban, hol maguk a papok ajánlják hiveiknek a Biblia vásárlását s hol 1906-ban 511,286 Biblia adatott el. Mint szép vonás megemlítendő, hogy több vasut- és hajótársaság igazgatósága a bibliaárusok számára szabadjegyet engedélyezett s az árut ingyen szállította.

Nehézségeket a görögkeleti egyház területén csupán Görögország okoz, mely nem engedi a Bibliát új görög nyelven terjesztetni, holott az ó-görög nyelvet már nem érti senki.

Hazánkban az utolsó év bibliamunkássága eddig még el nem ért eredményességnek örvendhetett. Soha sem volt még oly nagy forgalmunk és ennek emelkedése sohasem nyújtott annyira jogosult reménységet ama hitünkhöz, hogy munkánk gyümölcse egyrészt ama élénk kívánságnak, hogy Istennek Igéje a legtágabb körben is elterjesztessék, másrészt ama ép oly élénk óhajtasnak következménye, hogy eme értékes kincs kinek-kinek birtokába is jusson. Ugy a raktárból eladott könyvek száma, valamint — a mi különösen értékes — az árusok által eladottaké több mint 5000 példánnyal emelkedett. Ha véletlenül egyes közegek, melyek bibliai szükségletüket egyébként nálunk szerzik be, ez évben körülbelül 5000 példánnyal kevesebbet nem szereztek volna be, a többlet majdnem 11,000 példányra rugott volna.

Budapest evangélikus körei munkánk iránt évről-évre jobban érdeklődnek. Különösen a fiatal lelkészi gárda buzgó terjesztője a Bibliának, s e

terjesztést nem egy esetben maguk veszik a kezükbe. Ottani bibliásboltunkat növekedő mértékben keresik föl úgy a belföldiek, mint az idegenek. Sőt kath. lelkészek se ritka vendégek abban. Csak nem régen látogatták azt meg egy kath. szeminárium tanítósa, tanulói és egy szerzetes. Egyikük az üzletből való távozása alkalmával megjegyezte, hogy a társulatot teljes elismerés illeti, mivel mindenkinek lehetővé teszi a Szentírásnak olcsópénzért való megvételét. *Tatter* ügynök eredményesen működött Budapesten a nagyszámu zsidóság között, sőt a katonaság között is 200 Újtestamentumot adott el.

Magyarország déli részén *Hertetendy* ügynök barátságos szerb papokkal ismerkedett meg, kik fölbiztatták, hogy hiveiket házról-házra látogassa. Az ország délkeleti részén *Kanurszky* ügynök 5670 példányt árusított. Egy városban a pap melléje társult, néhány Bibliát a kezébe vett, s úgy intette a népet, hogy vásárolja meg magának az értékes Isten Igét.

A szegény tótok között, kik a Kárpátok völgyeit lakják, *Sadlon* ügynök működött. Évről-évre e földhözragadt nép százai hagyják el hazájukat, hogy Amerikában próbáljanak szerencsét. Ennek dacára *Sadlon* e szegény vidéken is 3449 Bibliát adhatott el.

Sulyos és itt-ott bizonynyal elijesztő munkát képez a könyvek árusítása *Erdély* végtelen erdői és hegyei között. S mégis figyelemre méltók az ott szétszórtan s magányosan élő favágók és fűrész munkások is és nekünk kötelességünk számukra is Istennek Igéjét elvinni — habár a külső eredmény nem is felel meg a reá fordított fáradságnak.

Horváth-Szlavónországban két árus van munkában. A horvát derék népfaj, igen udvarias az idegennel szemben; de az ügynökkel szemben, ki abban a gyanuban áll, hogy vallásukból akarja kiforgatni, határtalan előítélettel s fanatizmussal vannak eltelve. S így eme terület, bár több mint 30 év óta van megmunkálva, Magyarország legkövesebb munkamezeje. A lakosság több mint 70% róm. kath. 27% görög-katholikus. Az ország kolostorokkal tele van szórva; de az összlakosságnak csak 37% tud olvasni. A kinszenvedések, miknek mindkét ügynök ki volt téve, minden fogalmat felülmulnak; ha nem volnának férfiak, kik hisznek az üdvözítőben s szeretetével vannak eltelve a nép irányában, már régen abbahagyták volna hivatásukat, mely kívülről tekintve csupa fáradozás, teher és csalódás.

Különös említést érdemel *Hermann* ügynök tevékenysége Fiumeban, az adriai tenger kikötővárosában. Munkája a horvát, szerb, szlovén, magyar és olasz kivándorlóknak van szentelve. Minden két hétben indul innen egy gőzhajó 2000 kivándorlóval Amerika felé. S emellett a kivándorlók raja nőttön nő, úgy hogy a gőzhajó-társulatok arra gondolnak, hogy a hetenkénti járatot léptetik életbe. Ebből kiviláglik, mily nagy fontossággal bír e helyen a mi munkánk.

A társulat nemesak e téren kötelezte magát a mi végtelen hálánkra, hiszen helyettünk végzi hazánkban Isten Igéjének terjesztését, helyettünk végzi Üdvözítőnk missziói parancsát, helyettünk áldoz és szenved a tanítás

nehéz munkájában, de különösen az által is, hogy revidiálta a Biblia magyar szövegét s azt 1906-ban már ki is adta.

Ha mi elég közönyösek és lelketlenek vagyunk oly irányban, hogy a saját erőnkől nem akarunk Bibliatársulatot fentartani, mert szónokolni tudunk, de áldozni és tenni nem, legalább azzal rójjuk le hálánkat a Brit és Külföldi Biblia-Társulat iránt — hiszen sokat lehetne beszélni arról is, hogy mennyit lendít e társulat hazánk kulturális állapotán, midőn a Biblia megkedveltetése által az olvasni nem tudókat az olvasás megtanulására bírja s könyvet visz oda, hol előbb könyvnek soha hire nem volt, sokat arról is, mennyit javít népünk erkölcsi életében, midőn a változó emberi törvény és kormányrendelet helyett lelkük elé oda állítja a változhatatlan, szent Isteni parancsot — mondom, rójjuk le legalább ugy hálánkat, hogy a Bibliát, mint a „népek könyvét“ mi is az iskolákban, gyülekezeteinkben, szórványunkon, lelkiismeretes buzgalommal terjesszük s így mintegy önkénytes munkásaivá szegődünk, másrészt legalább némi áldozattal mi is segítjük hordozni a társulat terhét.

Megszégyenítő reánk nézve a következő adat: A társulat 1906-ban *önkéntes adományokból* bevett: *Németországból* 2556 K, *Svájcból* 292 K, *Ausztriából* 140 K, *Magyar-, Oláh- és Szerbországokból* pedig együtt *csupán*: 98 koronát. Úgy látszik Ausztriát is hiába ütjük, még áldozatkészséget gyakorolni is oda kell tanulni járnunk!

És a mennyiben a Luther-Társaság kegyes volt a Magyar Biblia-Társulat eszméjét figyelemre sem méltatni, legalább mi, kik átérezzük Urunk missziói parancsából folyó kötelezettségünket, legyünk rajta, hogy az eszme idővel testet öltson!

Hontbörzsöny.

Mayer Pál.

A Lipcsei Misszió munkája Keletindia női között.

I.

E munka kellő értékelésére mindenekelőtt a keletindiai nők viszonyait és sorsát kell szemügyre vennünk. Ez pedig a mohamedanizmus és méginkább az *ujabb* brahmanizmus* erkölcstelenítő hatása következtében *felette sanyaru*.

Amannak befolyására vihető vissza a tiszta brahmanizmusban és a régi árájánál ismeretlen *többnejűség*, mely különösen a felsőbb kasztokban, nevezetesen a papi rendű brahmánoknál is divik és nemesak az Izlám hiveinél.

A mohamedánoktól, ezek háremét utánozva, vették át az indek a *szenánát* (a perzsa eredetű „szän“ szó = nő), azaz a nőknek külön lakosztályokban való elzárását is.

*) Lásd ezek átkos befolyásának leírását az indiai nő sorsára *Frenkel*: *Indiens Frauen im Spiegel der indischen Literatur* c. rendkívül érdemes és érdekes munkájában, mely misszióink kiadásában 24 fillérért kapható.

Végül a *gyermekházasság*, melyből oly sok nyomor fakad Keletindia nőire, szintén az ezredik év körül történt mohamedán inváziónak következménye. Hogy a hódítók ne vigyék el leányaikat a háremekbe, az ind szülők lehető korai házasságkötés által igyekeztek őket megvédeni.

Az újabb brahmanizmus pedig e három káros intézménynek romboló hatását még azzal tetőzte, hogy a *lélekvándorlásról* szóló tanával összefüg-

gésben hitbéli tételnek állította fel: *A női nemhez való tartozás, a leánnyá való születés büntetés egy korábbi élet bűneiért, tehát az isteni világrendnek azon megdöntetlen ítélete, hogy az illető lény nem egyértékű a férfakkal.* Ez a nők teljes degradálását, megbecstelenítését jelenti, még pedig vallási alapon, a mi annál végzetesebb.

Ezekből értjük meg mindazt, a mit misszionáriusaink a tamul nők felette szomorú és nyomott állapotáról jelentenek. Evvel függ össze első sorban az

indiai nők műveletlensége. Sem a mohamedánok, sem a pogányok, sem a magasabb, sem az alsóbb kasztok nem tartják szükségesnek a lányok iskoláztatását. A keresztény misszió előtt nem is volt Indiában leányiskola, noha különö-

Tamul leány teljes diszben.

sen a városokban sok fiúiskola volt. Hiszen ind felfogás, illetve a brahmanizmus tana szerint a nőnek természete oly annyira a rosszra hajló, hogy szellemi kiképeztetése csak fennhéjzását és csalfaságát nevelné. „Azért“ mondja az ind gnóma, *„a tudatlanság a nőnek legszebb disze.“* Elég ha az ind nemzeti ételt, a főtt rizst karri- (paprikaféle) lével el tudja készíteni; a mihez nem is kell valami szakácmesterség. Csupán együgyü és kimondhatatlan piszkos történeteket tanulnak az ind istenek erkölcstelen kalandjairól, melyek a szenánákban évszázadok óta szájról-szájra járnak. Ellenben a valóban fenkölt szellemű, a nő tekintélyét és becsét magasra helyező „*Rámájana*“ és „*Mahábhárata*“ ősrégi népmondák alapjau későbbben (Kr. e.

1200. — Kr. u. 800. év között) keletkezett hősköltevények, nem is szólván a még régibb szanszkrit nyelvű védákról, miveletlenségük következtében teljesen hozzáférhetetlenek nekik. Hiszen a legtöbb kasztban 100 nő közül alig egy tud olvasni s írni, sőt még a brahmanok nejei közül is 96 százalék járatlan ezen mesterségekben és vannak olyan milliókat számláló ind törzsek is, melyekben tizezer nő és leány közül csak egy tud olvasni.

A házasság rendesen még fokozza az ind nőnek szomorú sorsát, mivel szellemileg s testileg éretlen korban adják őket férjhez, a magasabb kasztokban néha már 4—5 éves korukban. És habár a házassági együttélés a legújabb ind császári törvény szerint a leánynak csak 12-dik életévében veheti kezdetét s így a 10 éves anyák, melyek egy negyedévszázad előtt még elég gyakoriak voltak ma már ritkaság számba mennek, sokszor mégis szörnyű testi rombolásnak szemtanúi a misszói kórházak orvosnői. De más tekintetben sines valami jó dolga a fiatal nőnek, ki férjével, kinek okvetlenül saját kasztjabelinek kell lennie, a legtöbb esetben csak a „férjhez menetel“ napján ismerkedett meg. Miután pedig a háztartás vezetéséhez természetesen nem ért, anyósa viszi az uralmat a házban, ki menyével már csak azért is durván bánik, mivel fiatal korában őt se részesítették finomabb bánásmódban. *Férjéhez való viszonyát* igen jellemzik azon szabályok, melyek e tekintetben Indiának „Padma Purána“ című régi szent könyvében található s melyek közül egynéhányat mi is közlünk*): „A nőnek nincs más istene e földön mint férje. Ha neki föltétlen engedelmességgel szolgál, összes jó cselekedeteinek legtökéletesebbikét végzi s egyuttal egyetlen istentiszteletét is“. — „Ha férje akár pupos is, vagy vén, nyomorék és ügyetlen magaviseletű; ha hirtelen haragu, pazarló és könnyelmű is; ha iszákos,

„Karrit“ készítő tanul nő.

*) Lásd: „Der Katechismus der indischen Frau,“ közli v. Schwartz missziói igazgató misszióknő segítőegyletei IX. évkönyvének (1904) 36-dik s köv. oldalain.

játékos vagy paráználkodó; ha családjával nem is törődik semmit se; ha oly alattomos és bosszuálló mint valamely ördög; ha bectelenül is él a világban; ha vétkei a sárba huzzák is: neje mégse tekintse másnak mint saját istenének. Teljes erejéből szolgáljon neki és semmiféle fogyatkozást ne lásson rajta.“ — „A nő arra teremtett, hogy engedelmeskedjék. Mint gyermek szüleinek fogadjon szót. Mint feleség férje, atyja és anyósa uralmának van alávetve. Öregségében gyermekeinek engedelmeskedjék. Egész

Tamul nő.

életében ne cselekedjék saját akaratja szerint.“ — „Melyik nőnek szabad ennie, míg férje nem lakott jól? Ha bőjtöl ő se egyék?“ — „Férjéhez hasonlítva gyermekeit s unokáit semmibe se vegye. Ha férje meghal, égettesse el magát vele. Akkor hűsége dicsőítve lesz az egész világon.“ — „Férje távollétében meg ne fürödjék, se olajjal meg ne kenje magát, fogát se tisztítsa, körmeit ne fesse. Ne nyugodjék le s naponta csak egyszer egyék. Ne viseljen új ruhát, se fejét ne díszítse virággal, se testét ékszerrel.“ — Ha a férj énekel, lelkesedéssel hallgassa. Ha táncol, elragadtatásának

adja jelét. Ha tudományos beszédet folytat, csodálkozása ne ismerjen határt. Jelenlétében mindig csak jókedvű legyen.“ — „Ha egy férjnek két felesége van, egyik a másiknak ügyeibe semmikép se avatkozzék.“ — „Ha férje megharagszik, megfenyegeti s durva szavakkal illeti vagy igazságtalanul veri, semmiesetre se legyen rá más viszonzása mint alázatos, békülékeny szavak. Fogja meg a kezét és kérjen tőle bocsánatot. Ne kiabáljon s ne is gondoljon arra, hogy megszökik tőle. Nyilvános megvetésnek s még rosszabbnak tenné ki magát, ha ily okokból elhagyná az ő férjét.“ — „Ha férje előtte hal meg s arra szánja magát, hogy vele hal, dicsőséges és boldog lesz ama világban, melybe az jutott.“

E tételek az újabb brahmanizmus azon tanán alapulnak, hogy a nő mint egyén nem üdvözülhet; hogy semmiféle vallásos cselekvény: ima, áldozat, fogadalom avagy böjt stb. nem használ a nőnek, kinek „*egyedüli sakramentoma a házasság.*“ A mint „Manu Törvénykönyvében“ olvasható: „A férfi a nő istene és papja, vallása és istentisztelete. Azért a nő mindent mellőzön és férjét imádja.“ *Igy a nő üdvössége föltétlen hűségéhez, férje iránt való odaadó engedelmességéhez van kötve.* Van ugyan a hitvesi hűségnek ezen hangsúlyozásában valami erkölcsnemesítő, a mint tényleg találkozik is nem egy ind feleség, ki megható önmehtagadással igyekszik a fenti kátészabályok betöltésére. De a legtöbb esetben mégis végzetessé válik egész személyiségének, még vallásos életének is ezen a férfihoz való teljes kötöttsége. A praktikus életben arra vezet, hogy a feleség a férj határtalan önkényének van kiszolgáltatva, hogy teste és lelke szerint annak rabszolgája. Azért írta egy pogány indus egyik indiai napilapban: „Mi hinduk boldogtalan nép vagyunk, mert nincs családi életünk.“

Az ind nőnek legnagyobb szerencsétlensége azonban, ha *özvegységre* jut. Férje halálát az ő bűnei okozták, melyeket egyik előbbi életében követett el. *Az özvegy az istenségtől kétszeresen megbélyegzett lény, különös átkokkal sujtott nő.* Ennek megfelelő bánásmódban is részesül: bizalmatlanság, szeretetlenség, sőt durvaság környékezik. Haját rövidre nyirják, ékszereit elveszik tőle; böjtölnie kell, úgy öltözködnie és élnie mint a bünbánóknak. Ő a háznak hamupipőkéje: mindenki kihasználja, ide-oda lökdösi, senki se pártolja. Mindenki kerüli mint szerencsétlenséget hozó boszorkányt. A házi és családi életnek minden öröméből ki van zárva. Ezen nyomorult sors még akkor is sujtja, ha fiatal kora miatt még nem is élt férjével együtt, ha annak halálakor talán még babákkal játszott. Még ez esetben sem szabad többé férjhez mennie s az ind özvegynek egész nyomorát át kell élnie, melynek legsötétebb pontja azon tény, hogy csak kevés fiatal özvegy képes a meghalt férj iránti hűséget betartani: tulnyomó többségük otthon vagy a templomokban a paráznaság áldozatává lesz annál inkább, mivel e tekintetben is teljesen védtelenül ki vannak szolgáltatva a férfiaknak, illetve a papoknak és a különböző ind „szenteknek“. Már pedig Indiában körülbelül 23 millió özvegy van, az összes indiai nők jó hatodrésze, köztük 10.165 még 4 éven aluli korban s 51,875 kilenc éven alul! A még 50 év előtt erősen szokásos özvegyégetést az angol kormány szigoruan megtiltotta.

E szomorú viszonyokkal szemben misszionáriusaink majdnem teljesen tehetetlenek s nem képesek az evangélium szövétnékel világosságot vetni az ind nők testi, szellemi és lelki nyomorúságának eme sötét éjszakájába. Egyszerűen azért, mivel nincs arra eset, hogy idegen férfiú s különösen európai ember akár otthonában, akár az utcán beszélgetésbe ereszkedhetnék valamely ind nővel: ez határozott sértés volna reá nézve, a mint illetlenségnek rovatnék neki fel, ha tisztességes asszony léteére az utcán prédikáló misszionárius szavait hallgatná.

De a keresztény irgalom és szeretet nem riadt vissza az akadálytól, hanem más utat keresett, hogy Keletindianak nőit is a Krisztushoz vezesse s általa szabadságot s üdvösséget hozzon számukra. *Maguk a keresztény nők* hajoltak le szerencsétlen indiai nővéreikhez, hogy irgalmas szamaritanusok módjára bekössék ezer vérző sebjeiket. Mindenek előtt *misszionáriusaink feleségei* vették fel a munkát mint leányárvaházak s kosztosiskolák vezetői vagy mint orvosok, így nevezetesen Männig missziói faktorunk neje Trankebárban. Munkájuk többnyire csendben és elrejtve történik, úgy hogy még missziói lapunkban is csak ritkán esik róla szó, hanem azért ne merüljön feledésbe, mivel férjeik eme hű segítőinek önzetlen munkássága már sok áldást hozott és máig bő áldás forrása a tanul nők számára.*) Mivel azonban a misszionáriusok *feleségeinek* mégis elsősorban hitvesi, anyai és háztartási kötelességeik vannak s mivel az indiai nők közti misszió is teljes embererőt követel, Lipcsei Misszióink 1889. évi közgyűlése kimondotta, hogy *külön női misszionáriusokat* küld ki Keletindiaiba. Az első kettő, e célból kibocsátott női misszionárius *Hensolt* Augusztá és *v. Soden* Emma diakonisszák voltak, kik a neuendettelsau diakonisszaanyaházban nyerték el tanítónői képesítésüket. Mindkettő rendkívül tehetséges s irodalmilag is kiváló nő, úgy hogy kisebb és nagyobb missziói jelentéseik s közleményeik olvasása élvezet. Ezek még csak 1895. október 11-én léptek India földjére s 1905-ben már 13-an, a múlt évben pedig már 15-en voltak oda künn, köztük több tanító kisasszony is.

Németjářfalu.

Zimmermann János.

(Folytatása következik.)

Németországi utazásom.

Irta: Scholtz Ödön.

(7. folytatás.**)

Okt. 12-én még a reggeli szürkületben siettem az állomásra, hogy elérjem az Eisenbergből Jenába induló első vonatot. Csak mikor az állomásra értem,

*) Lásd: *Richard Handmann, Ueberblick über das Gebiet der Evang.-lutherischen Mission im Tamulenlande*, 28. oldal.

**) Ezen utleírás elejét lásd a „Missziói Lapok“ X. évfolyamának 15., 75., 125., 141., 222., 245. és 270. s köv. oldalán. A X. évfolyam teljes példányai 5 K árban kaphatók a szerkesztőségnél.

láttam, hogy kár volt sietni, — vicinális mely talán amugy is megvárt volna. Mivel itt a vicinálisokon IV. kicsiosztály is van, a III. osztályban igen előkelően utaztam — egyedül. Egy sarokban meghuzódva elgondolkoztam eddigi utazásom menetén, míg Bürgel állomáson egy középkori uri ember szállt be, anélkül hogy figyelemre méltattuk volna egymást. Három állomással utóbb még egy fiatal ember szállt be harmadiknak, ki az előbbi urat jól ismerhette, mivel rögtön igen élénk beszélgetésbe elegyedtek. Beszédjük a körül forgott, valjon az ujonnan kinevezett konzisztórium tanácsos positiv avagy liberális-e, miből azonnal megtudtam, hogy theologusokkal van dolgom. Németországon ugyanis rendkívül kiélesedett a viszony a hívó és hitetlen theologusok között; a positiv, egyházfentartó körök, mind hangosabban hirdetik azon természetes elvet, hogy aki az egyház hitével meghasonlott s az egyházzal ellentétes tant hirdet a kathedrálról vagy a szószékről — annak az illető egyházon kívül van a helye, s azért igen nagy jelentőséggel bír, hogy egy ilyen fontos állás mint a konzisztórium tanácsosság, positiv vagy liberális theologussal töltesse-e be? Mivel tehát szakbavágó kérdéstről folyt a beszéd, csakhamar én is belevagyultam a társalgásba s mikor az említett tárggyal végeztek, előadtam, hogy a jénaí születésű Trost Henrik egykori lékai, bonyai, ágfalvi majd soproni lelkészről szeretnék adatok után kutatni Jénában, nevezetesen meg szeretném tudni, voljon Trost Sopronból történt számkivetése után ismét lelkészi álláshoz jutott-e hazájában s hogy azon adatok, melyeket a „Heinrich Trost erzählt am thüringischen Hof in Jena seine Verbannung aus Ungarn“ című elbeszélés tartalmaz,*) meglévő feljegyzéseken alapulnak-e?

Mily nagy volt csudálkozásom, mikor ezen előadásomra az utóbb beszélt fiatalember felállt, bemutatta magát mint Floss Walter theologiai hallgató és örömtől sugárzó arccal tudtomra adta, hogy Trost Henrik Magyarországból való száműzetése után igenis a Jéna közelében fekvő Beutnitz-on kapott állást, hol most az ő édes atya lelkész. Az anyakönyvekben s irattárban sok feljegyzés van Trostról, s édes atyjának elődje Trebitz K. lelkész „Heinrich Trost. Eine Geschichte aus dem 17. Jahrhundert“**) cím alatt egy kiváló könyvet is adott ki róla, melyet a boldogult özvegyétől, ki Jénában lakik, esetleg meg is szerezhetek. Ő kész örömmel hajlandó hozzá elvezetni.

Képzeltető, mily nagy volt hálám Isten iránt, ki itt is újból világos és félreismerhetetlen jelét adta atyai jóságának és bölcs vezetésének. Avagy pusztán véletlennek lehetne-e minősíteni, hogy ez a fiatalember, akit nem ismertem s aki rólam nem tudott, éppen akkor és éppen abba a vasuti kocsiba szállt be, a melyben életemben először és talán utoljára is utaztam s ott talált ismerősével oly beszélgetésbe kezdett, melynek révén megismerkedhettem vele? Nem, ez a mindenne, életünk legapróbb részleteire is

*) Lásd a „M. L.“ X. évf. 10. számának 224. oldalát.

**) Trost Henrik. Egy 17. századbeli történet.

kiterjedő isteni gondviselésnek csak egy újabb, napnál világosabb bizonyítéka. Valóban igaz az Ur szava: „Néktek pedig fejeteknek *hajszálai* is mind számon vagynak.“ (Máté 10, 30.)

Miközben ezt mély meghatottsággal mindhárman konstatáltuk, vicinálisunk bedöcögött Jénába. Itt mindenek előtt elbucsuztam másik utitársamtól Hans v. Lüpke thalbürgel-i lelkésztől, kinek sietős dolga volt s így nem maradhatott velünk. Azóta ez a lelkész „*Die Dorfkirche*,“ Monatschrift zur Pflege des religiösen Lebens auf dem Lande in heimatlicher und volkstümlicher Gestalt“ cím alatt egy Németországon is hézagpótló és nagy elismeréssel fogadott folyóiratot indított meg. Hogy mi e folyóirat célja, azt kimerítő címe megmondja. Küzdeni akar azon már csapás számba menő mozgalom ellen, hogy mindenki csak a városban, és pedig a nagyvárosban véli boldogulását feltalálni, s evégett reá mutat a falusi életnek ideális szépségére s meg igyekszik óvni annak az egyház által megszentelt erkölceit és szokásait, hogy így a falusi életet ismét sokaknak kedvessé és vonzóvá tegye.**)

Floss még elkísért a villanyosig, melyen podgyászomat a másik (weimari) pályaudvarra vittem, mire egyelőre tőle is elbucsuztam, mert egy a legközelebbi vonattal Lípeséből érkező kartársára kellett várnia, de azzal, hogy 10 órakor a Luther révén híressé lett „Gasthaus zum Bären“ című vendéglőben ismét találkozunk.

Miközben a villanyos az egyik állomásról a másikhoz futott, csodálattal szemléltem azon szembetűnő változást és fejlődést, melyen ez a város 1890. karácsonya óta, mikor először voltam falai között, átment. Akkor mint hallei diák fordultam meg többed magammal Jénában, az ottani magyar theológusok meglátogatására s a város csaknem visszataszító benyomást gyakorolt rám kicsiségével, ódonságával, elmaradottságával. Azóta mindez megváltozott. Lakosainak száma, mely akkor körülbelül 16,000 volt (köztük mintegy 200 r. kath. és 20 zsidó) ma közel 30,000-re emelkedett, egész új városrészek, villa-negyedek s nagy gyártelepek fejlődtek, az egyetem új épületeket nyert, a „Volkshaus“-ban párját ritkító közművelődési palota épült, a még megmaradt keskeny, görbe, régi utcákon pedig modern villanyos fut keresztül. De habár így alig ismernénk a régi Jénára, mikor podgyászom elhelyezése után gyalog mentem végig a városon, egyik kedves régi ismerős a másik után tűnt elő. „Hanfried“ még mindég őrt áll a piacon s a városházáról még mindég „Schnapphans“ köszönti a járó-kelőket. Közel s távolból most is integetnek a Fuchsturm, Jenzig, Kunitzburg, Landgrafenberg, Forst, Leuchtenburg, Lauenstein, Lobedaburg stb. csúcsai és rómjai s még áll a régi egyetemi épület is, melyet egykor nehéz időben (1558-ban) az evangélium védelmére emeltek, a Michaeliskirche, Luther éreből öntött életnagyságu domborműképevel, mely eredetileg a wittenbergi vártemplom részére, Luther sirboltjának fedelélül készült, s a „Burgkeller“,

*) Ezen tanulságos folyóirat megrendelhető: Deutsche Landbuchhandlung, Berlin SW. 11, Dessauerstrasse 14 alatt. Előfizetési ára egész évre 6 márka.

hol a híres „Burschenschaft“ az egyetem alapítása óta székel. Ezuttal azonban különösen az üzletek kirakatai kötötték le figyelmemet, melyek tele voltak aggatva szebbnél szebb koszorúkkal, melyeket két nappal később nagy ünnepélyesség között helyeztek el a jénei ütközet sok ezer névtelen hőségének sírhelyére. Épen 100 éve volt ugyanis, hogy Napoleon 1806. okt. 14-én a Jéna felett északnyugatra elterülő Landgrafenberg fensikján megverte a porosz sereget s ezen gyászos esemény emlékére, mely a németek egyenetlenségének volt következménye, ama fensikon az egész birodalomra kiterjedő jelentőségű, *bünbánati jelegű* emlékünnepelelyre készültek.

E közben a Lutherplatzra értem s előttem feküdt a „Gasthaus zum Bären“ szép modern épülete, melyen szembetűnő emléktáblák hirdetik Luther és Bismark egykori ittlétét. Betérve első kérdésem az volt, hogy ha már a régi, Luther idejében állt épületet ilyen a mi korunkba jobban beleillő modern szállodával cserélték fel, megtudják-e legalább jelölni, hogy a ház melyik részében volt tehát az a szoba, melyben a nagy reformátor 1522. márc. 3-án, a Wartburg elhagyása után tartózkodott? S mikor ezt megmutatták s leültem az illető sarokban álló asztalhoz, lelki szemeim előtt megelevenedett a régmúlt idők képe. Láttam a Karlstadt és a „zwikkauai proféták“ (baptisták) által előidézett zavarok hírére felháborodott Luthert, amint a választófejedelem tilalma dacára férfias bátorsággal elhagyja eddigi csendes és munkás magányát a Wartburgot, s mint György lovag elindul Wittenbergbe, hogy szavával lecsillapítsa a szenvedélyek viharzó tengerét. Éjjeli szállásra e helyre betérve, itt ült e sarokban lovagöltönyében, s míg jobbra kardján nyugodott, bajában a héber zsoltárkönyvet tartotta. Ily helyzetben találta őt ama két svájci diák, kik a nagy sártól piszkos csimáik miatt szégyenkezve huzódtak meg az ajtó melletti padon. Ezek egyike Keszler János így adja elő ezen idillikus jelenetet: A barátságos ismeretlen asztalához hívott s megkínált borával. Hozzáültünk s hogy viszonzhassuk mi is hozattunk egy itce bort. „Mély fekete szeme csillagként fénylett s villogott, úgy hogy alig mertünk bele tekinteni.“ Kérdésére aztán elbeszéltek, hogy Sct. Gallen-ból valók, szüleik kívánságára a papi pályára készülnek s Lutherhez akarnak menni, kiről azt hallották, hogy új rendet vezet be s megkérdezték a lovagot, nem tudja, valjon Wittenbergben van e most Luther vagy hol tartózkodik? „Biztos tudomásom van, válaszolt a lovag, hogy Luther most nincsen Wittenbergben; de nemsokára oda jön. Melancton Fülöp azonban ott van s a görög nyelvet tanítja, épen úgy mások a héber nyelvet. S tanácsolom nektek, hogy tanuljátok mindkettőt; mert e két nyelv ismerete szükséges a Szentírás megértéséhez.“ A beszéd folyamán még Schurf Hieronymus tanárról, kihez mint földihez ajánlólevelük is volt s rotterdami Erasmusról a híres bázeli tanárról esett szó, s a két diák nem tudott eléggé csudálkozni a lovag nagy tudományán s felébredt bennük a gyanu, hogy talán nem is egyszerű katonával van dolguk. A koresmáros észrevette nagy kíváncsiságukat, azért kihívta az egyiket s odasugta neki: „Mivel látom, hogy Luthert szeretnétek látni és hallani, — ő ül mellettetek.“ De a diák rosszul értette s Hutten-nek tartotta az

ismeretlen lovagot. Eközben az idő későre járt, a lovag kifizette a diákok vacsoráját is s azzal bucsuzott el tőlük: „Ha Wittenbergbe jöttök, üdvözöljétek nevemben Schurf Hieronymust“ s azon kérdésükre, hogy kinek nevében adják át az üdvözletet, így szólt: „Ne mondjatok mást, csak azt: aki jönni fog, az üdvözöltet — úgy megérti szavakat.“ — Mikor aztán a svájciak Wittenbergben Dr. Schurfhoz betértek, hogy az ajánlólevelet s üdvözletet átadják, ott találták a vendégek között Luthert is és rögtön felismerték benne ama jénai ismeretlen lovagot.

Miközben a nagy reformátor életének ezen kedves jelenete végig vonult lelkem előtt, úgy hogy ama diákokkal csaknem felkiáltottam: „Mégis csak örülök, hogy azon házban s azon asztalnál ülhettem, ahol Luther ült!“ megérkezett Floss, kivel Trebitzné lelkészözvegyhez siettünk. A rendkívül kedves és barátságos öreg nő, kinél éppen három leánya volt látogatóban, örömmel értesült jövelelem céljáról, de arra nézve, hogy honnét merítette bold. férje Trost Henrikről irt könyvéhez az adatokat, nem tudott felvilágosítást nyújtani. Ugyszintén a könyvvel sem szolgálhatott, mivel az egyetlen birtokában levő példányt néhány nap előtt egy ismerősének kölcsönözte. Megígérte azonban, hogy gyermekeitől szerez s küld majd egy példányt s beleegyezett, hogy mivel a könyv I. kiadása teljesen elfogyott, ha jónak látom, tetszésszerint átdolgozott új kiadást rendezhessek belőle.

(Folytatása következik.)

A pogányok megtérítésének nagy és fenséges tana. Alapige: Efez. 5, 8—21.*

(Missziói prédikáció.)

Louis Harms után közli: Rédei Károly.

Jelen epistolai szentigék a pogányok megtérítésének nagy munkájával foglalkoznak, a mint a nagy apostol mindjárt alapigénk kezdetén kimondja: „Nékem, minden szentek között legkisebbnek adatott ez ajándék, hogy hirdetném a pogányok között a Krisztusnak végére mehetetlen gazdagságit. És hogy megnyilatkoztassam mindeneknek, micsoda legyen a titoknak sáfárlása, mely elrejtett vala sok időktől fogva az Istenben, ki mindeneket teremtett a Jézus Krisztus által“. Az apostol titokról szól itt, „mely elrejtett vala sok időktől fogva az Istenben,“ s csak most lett kinyilatkoztatva Jézus és az ő apostolai által. S mi ez a titok? Az egész világ megváltásának és megtérésének fenséges és csodálatos tana. S az apostol joggal nevezi az egész világ megváltásának és megtérésének tanát Istenben elrejtett titoknak. Mert hiszen a pogányok mit sem tudnak erről; ők Isten nélkül élnek e világon s az élő Istenről kinyilatkoztatással nem bírnak, éppen azért Üdvözítőről sem tudnak ők semmit, ki eljött, hogy megváltsa

*) A prédikáció helyes megértése és élvezése végett az *alapidét* okvetlen át kell olvasni.

e világot s így bűneikben élnek s bűneikben is kell meghalniok. S a zsidók sem tudtak arról semmit, hogy az egész világnak meg kell váltatnia és térnie, mert ők azt hitték, hogy egyedül csak ők Istennek kiválasztott népe s a pogányok nem egyebek mint kutyák, a kikkel Isten éppenséggel nem törődik. Igen! a pogányokat elannyira tisztátalan és megvetett népnek tartották, hogy a zsidónak a pogányok házába még csak lépnie sem volt szabad, mert ő maga is tisztátalanná lett volna, ha a pogánnyal vagy hozzátartozóival csak érintkezne is. S im ekkor jelent meg az Úr Jézus Krisztus, ki Istennek ezen titkát hirdette és világosságra hozta, hogy az egész világnak meg kell váltatnia és térnie a Krisztusról szóló evangélium prédikálása által. Ő ugyanis így szól a zsidókhoz: „Más juhaim is vagynak nékem, melyek nem ez akolból valók, azokat is elő kell hoznom és az én szómat hallják. És léssen egy akol és egy pásztor.“ (János 10, 16.) És ismét: Jeruzsálem romba dől (Lukács 21, 24) s akkor „minden pogányok között kell az evangéliumnak prédikáltatni“ (Márk 13, 10) mind e világ végezetéig s csak akkor jön el a vég. Mennybemenetelekor pedig ezt mondotta tanítványainak: „Teljes hatalom adatott nékem mennyen és földön. Azért elmenvén tanítsatok minden népeket, megkeresztelvén őket Atyának, Fiunak és Szent Léleknek nevébe. Tanítsátok őket, hogy megtartsák mindazokat, melyeket én parancsoltam néktek.“ (Máté 28, 18—20). S miként az Üdvözítő, úgy szólnak az Apostolok is. Pál apostol is ezt mondja alapigénkben: „hirdetnem kell a pogányok között a Krisztusnak végére mehetetlen gazdagságát“, s nemcsak a pogányoknak, hanem „mindeneknek“, „hogy megjelentessék most az Anyaszentegyházban a birodalmaknak és hatalmasságoknak, melyek az égben vagynak“ — t. i. a szent angyalok is látják és tanuságot tesznek a keresztyény Anyaszentegyházról, a mely mindjobban terjed minden népek között — „az Istennek külömb-külobbenképen való bölcsesége“ s nagy örömmel örvendeznek ezen, úgy hogy angyalok és emberek egyaránt a legnagyobb örömüket lelik Istennek eme dicsőséges munkáján, a mint Krisztus egyháza mindjobban és mindhatalmasabban terjed az egész földön s így elvalahára a bűnös emberiség egész világának meg kell váltatnia és térnie, hogy az egész emberiség egy nyáj legyen, Jézus Krisztus pedig az egész emberiség jó pásztora. Ugyancsak Pál apostol azt mondja másutt, hogy Isten „minden embereket akar üdvözíteni és hogy az igazságnak ismeretére jussanak“ (1 Timoth. 2, 4), mert „mind a széles földre kiment az ő hangosságok és a föld kerekiségének határra az ő beszédök.“ (Róm. 10, 18). És ez nem is lehet másként. Avagy nem minden ember egyformán Istennek teremtése, — s így ő azoknak teremtője és atyja-e? Lehetne-e tehát az az Atyának akarata, hogy gyermekeinek egy része birja az ő üdvözítő Igéjét, másik része pedig nem? Hiszen akkor mi nem volnánk mindannyian az ő gyermekei, ő meg nem volna mindannyiunknak Atyja! Továbbá meg Jézus Krisztus nem mindnyájunkért jött-e s az ő drága isteni vérének nem minden bűnös halandóért ontotta-e? Vajjon nem mindnyájunkért feszített-e keresztfára s az ő drága életét nem mindnyájunkért adta-e halálra? Ő maga mondja: „Mert azért jött az embernek Fia, hogy

megkeresse és megtartsa, a mi elveszett vala.“ (Lukács 19. 10). S a Szent Léleknek Pünkösöd ünnepén történt kitöltésekor nincs-e kimondva világosan, hogy kitöltetik az minden emberre? Ezért hasonlítja az Ur Isten országát a mustármaghoz, „melyet az ember vévén, elvet az ő mezejében; mely jóllehet minden magoknál kisebb, de mikor felnevekedik, a füvek közt legnagyobb és végre fa nevekedik belőle, annyira, hogy az égi madarak reá szálljanak és fészket rakjanak az ágain“ (Máté 13, 31). És midőn Istenországát „magvető emberhez“ hasonlítja, ki jó magot vet el szántóföldjébe, ő maga megmondja, hogy a szántóföld alatt a világot érti. (Lukács 8, 4—15). Mindebből világosan láthatjuk tehát, hogy az Urnak akarata az, hogy az egész nagy világ megváltassék és megtérjen a bűnből, a haláltól és az ördögnek hatalmától, hogy az egész nagy világ az üdvözítő Jézus Krisztus alattvalója legyen, hogy ekként az egész nagy világ Istennek nagy, szent és boldog országa legyen, a Jézus Krisztus királysága alatt. Elmélkedjünk azért ma Istennek áldása és epistolai szentigénk vezetése mellett áhítatos szívvél és lélekkel

az egész világ megtérítésének nagy és dicső tanáról.

Előbb azonban jer alázzuk meg magunkat s imádkozzunk ekképpen: Hálát adunk néked Úr Jézus Krisztus, hogy nekünk szegény bűnösöknek is, kik a pogányoktól származánk, hirdetteted a te kegyelmednek végére mehetetlen gazdagságát, s hogy hirdetteted azt mi közöttünk mind e mai napig. Ha a te végtelen kegyelmedből nem adtad volna nekünk méltatlanoknak szent Igédet és a szent sakramentomokat, ma is a bűnnek sötétségében és a halál árnyékának völgyében járnánk, nem volna igaz Istenünk és Üdvözítőnk s bűneinkben kellene élnünk és meghalnunk. Oh de már most világot az élet világossága s tündöklő ragyogása szerte árad a te drága Igédben és a szentségekben, most már bírjuk a bűnök bocsánatának rendületlen boldogító vigaszát s a halálból az életre jutottunk el, most már örömmel hagyhatjuk el e gonosz világot s halálunkban így imádkozhatunk: „Nekem mind életemben, mind halálomban nyereségem a Krisztus“. Töltsd be azért kérünk a mi sziveinket is békével és örömmel, a Szentlélek által, hogy szívből hálát adjunk neked keresztény hitünkért s üdvösségünkért. Minél nagyobb azonban örömünk, minél inkább elismerjük, hogy mind ezt egyedül Tenéked köszönhetjük, annál buzgóbban törekedjünk ez égi örömben részesíteni azokat is, kik még a halál árnyékának völgyében ülnek, a szegény pogányokat, kik nem ismernek még Téged, pedig ő érettük is ontottad drága isteni véredet. Állj mellettünk, hogy meg ne restüljünk ige-hirdetőket küldeni hozzájuk, hogy így megismerjék ők is a te kegyelmednek végére mehetetlen gazdagságát s hogy ők is velünk együtt hálátelten hajtsák meg térdeiket Te előtted, drága Üdvözítőnk előtt, ki eljöttél, hogy üdvözítsd a bűnösöket. És mi sem restülünk meg az ő érettük való buzgó imádkozásban, a miképpen most is szívből kérünk Téged: Uram! áraszd ki Szentlelked mindenekre, miként ígérted, hogy a pogányok kemény szive is feltáruljon, miként feltártad Lydja szívét szent Igéd hirdetése által. Hallgass meg minket drága Jézusunk. Amen.

Elmélkedni fogunk — mint az imént említettük:

Az egész világ megtérítésének nagy és fenséges tanáról.

Nevezetesen ezen három kérdésre óhajtunk Isten segedelmével megfelelni:

1. A pogányok megtérítése ügyében mi történt eddig s minek kell történnie ezután?

2. Kinek kell a pogányok megtérítésének nagy munkáját elvégezni?

3. Mi a mi kötelességünk a pogányok megtérítésének szent ügyében?

Istennek Szentlelke! szentelj meg most minket, áldd meg, s tedd hasznossá elmékedésünket!

Ámen.

(Folytatása következik.)

A 34-ik belmissziói kongresszus Essenben.

A mikor nálunk is kezd már derengeni és beszélünk protestáns szövetségről, ifjusági egyesületek alakításáról, belmissziói mentő munkásságról és rendszeres szervezkedésről, akkor talán nem lesz érdektelen rámutatni némethoni evang. testvéreink eredményes és áldásos munkálkodására ezen a téren. Mi most kezdünk csak mozgolódni és kezdjük megérteni a megváltozott idők szelét, mikor másutt a nap már fennen ragyog. Hallottuk hangoztatni az egyik protestáns lapban „et ab hoste licet doceri“, de az alábbiakból látni fogjuk, hogy nem kell ellenségeinkhez menni, hanem tanulhatunk mi evang. hitrokonainktól is Németországban, a hol ugyancsak belemelegedtek már a munkába.

A mult év őszén Essenben találkoztak a belmisszió kipróbált harcosai és leendő katonái, kik ezuttal már harmincnegyedszer sereglettek össze. Németország minden részéről és négy napon át szeptember 23-tól—26-ig megvitatták a legközelebbi teendőket s buzdítólag, erősítőleg és termékenyítőleg hatottak egymásra.

Már a helyet is jól megválasztották. Essenben, a munkások városában gyültek össze, a hol csak evang. munkás 60,000 van s hol a Krupp-féle nagy gyárak számos jótékony és munkásjóléti intézményeikkel mindjárt helyben szemléltették a munkásviszonyokat. Az egész kongresszust szépen vezette be szept. 22-én körülbelül 16 ezer evang. munkás felvonulása, a kik az esseni ev. munkásegylet 25 éves jubileumára jöttek össze. A hatalmas munkástábor oda vonult az első német császár szobra elé és ott rázendített Luther diadalmi énekére: „Erős vár a mi Istenünk!“ Mily felemelőleg hatott már ez is a vendégekre, kik láthatták, hogy munkájuk, fáradságuk nem hiába való. Az egybegyült sokasághoz Holle, a város főpolgármestere és Klingemann szuperintendens beszéltek.

A kongresszus szept. 23-án kezdődött istentisztelettel, a melyen D. Dyander udvari lelkész Berlinből szónokolt Máté 20, 26—28 alapján. (A ki köztetek nagy akar lenni, legyen ti szolgátok stb. —) Este megtörtént a megnyitás és a különféle küldöttségek üdvözlése; elnökké az ősz berlini egyetemi tanárt Weisz Bernhardot választották.

A tárgyalásokat szeptember 24-én kezdték a városháza nagy tanács-termében. Az első előadó az aránylag még fiatal, de máris nagyhirű lipcei dogmatikus Ihmels tanár volt. Témája: Miképen töltheti be a bel-

misszió azon hivatását, hogy a népéletet az evangélium ereje által megújítsa? A feleletet előadó a következőkben adja meg: A belmisszió legfőbb feladata a népélet megújítása, még pedig gyökereiben, mert az evangélium kovász, a mely az egész téstát átjárja. Nem szabad a belmisszió működési terét csak a felebaráti szeretet munkájára szorítani. A hivatalos egyház rászorul a belmisszió munkájára, de a kettőnek karöltve kell haladnia. A belmisszió munkája hasson a hivatalos egyházra *megindítólag*, hogy rámutat a létező bajokra s megmutatja az utat a bajok legyőzésére. Legyen munkája *támogató*, ápolja a keresztény erkölcsöt a népnél és neveljen az egyháznak munkásokat. A nagy parochiakat fel kell osztani és áttekinthető gyülekezeteket kell szervezni. (Ez nekünk magyaroknak is szól!) Végül legyen munkája *kiegészítő*. Pótolja az igehirdetés hiányait a gyülekezetben és azon kívül bibliaolvasó órákon és apologetikus előadásokkal. A családot kell először meghódítani, mert azon épül fel az egyház. A kulturális haladás mindig újabb veszedelmeket hoz, ne mulasszuk el a kedvező alkalmat, hogy mikor kell valahol munkánkat megkezdeni.

Howy mennyire találó volt ez a csak röviden kivonatolt jellemzés, mutatta az általános tetszés és a témához való hozzászólók nagy száma. Különösen kiemelendő Behrens az első evangélikus ker.-szociálista birodalmi gyűlési képviselő beszéde, ki azzal zárta fejtegetéseit: Minket munkásokat nem elégít ki holmi higitott evangélium. Vagy-vagy!

Ugyanaz nap délután a résztvevők a Krupp-féle munkásjóléti intézményeket tekintették meg. Ezek már a 70-es évek elején kezdtek alakulni, mikor máshol még nem is gondoltak ilyesmire. A sok szép munkáslakás mellett van ott üdülőotthon 44 munkás számára, (a nők számára hasonló intézet épül). Van ott mintaszerűen berendezett nagy népkönyvtár, nagy népfürdő, a továbbképző egyesületnek otthona, sütőműhely, takarékpénztár a hol 1906/7-ben 10,746 betevőnek betétösszege 4,271.221.47 márkát tett ki, azonkívül a keresetképtelen munkások részére ingyenes lakások és számos kisebb intézmény. Az eredmény mutatkozott is, mert a legutóbbi képviselőválasztásnál Essen 105,807 választópolgára közül csak 29,378 szavazott a szociáldemokrata jelöltre.

Miután 4½ órán át megtekintették a Krupp-féle intézeteket, az esti órákban Gerhardt ünnepélyre gyülekeztek össze a templomban, a hol csak Gerhardt-énekeket adtak elő és Nelle szuperintendens tartotta az ünnepi beszédet I. Ján 4, 10—11 alapján.

Szeptember 25-én négy különböző helyen tartott szakkonferencián folytatták a munkát. Az első ilyen konferencia a nagyvárosi fiatalság nevelésével foglalkozott, s az első előadó itt Stuhmann barmeni lelkész volt, a ki e címen értekezett: „Mi a belmisszió feladata a nagyvárosi serdülő férfi-fiatalsággal szemben?”

Előadó feltárta a nagyvárosi fiatalság züllöttségét, a mely ugy szellemi, mint erkölcsi. A szociálisták már a fiatalságot hódítják meg s felállították az u. n. „ifju gárdákat“. Ezzel szemben mentő munkálatot kell folytatni, az ifjusági egyesületeknek egységes szervezetet kell adni. Ezek munkája

legyen egyrészt *belmissziói*, oly értelemben, hogy az egylet saját tagjait szellemileg neveli, erkölcsileg megvédi, testileg edzi, szociális téren felvilágosítja; másrészt *külmissziói* a kívül álló fiatalsággal szemben, s e célból állandóan evangelizáló gyűléseket tart, személyesen meghívja a kívülállókat stb. Fontos teendők továbbá: ifjúsági otthonok, munka- és lakás közvetítő intézetek felállítása és a fiatalság számára megfelelő irodalom teremtése.

A második előadó Bauer, herrnhuti püspök rámutatott arra, hogy mi csak „orvossággal” akarunk gyógyítani, a helyett hogy erőteljes kosztot nyujtanánk a fiatalságnak. Nem olyan romlott az, hogy ne lehetne visszahódítani, csak megértésükre kell törekedni és alkalmazkodnunk gondolkodás-módjukhoz. Beszéljünk az ő nyelvükön. Tartsuk szem előtt: a kié a fiatalság, azé a jövő. Engedményeket nem tehetünk nekik a keresztény szellem rovására, csak azt engedhetjük meg, a mit a Szentírás minden keresztény embernek megenged. De képmutatásra se neveljünk, hanem neveljünk teljes férfiakat. . .

Ugyanabban az időben a második szakkonferencia a mérsékletességi és alkoholelles mozgalommal foglalkozott. Gonser berlini lelkész fejtegette a belmisszió álláspontját és feladatát az antialkohol mozgalommal szemben. Rámutatott arra, hogy ez a mozgalom Németországban úgy, mint a többi kulturországban terjedőben van. Az alkohol-kérdés iránt érdeklődik a tudományos világ, de a kormányok is komolyan foglalkoznak vele. Ujabb és újabb egyesületek szállnak sikra az iszákosság legküzdésére. A belmisszió kezdettől fogva nagy figyelemmel volt iránta, de legutóbbi időben kissé háttérbe szorult, a mi háromféle okból is sajnálatraméltó. 1. az összes bajok, melyek a belmissziói mentő munkát szükségessé teszik, közvetlen vagy közvetve az alkoholra vezethetők vissza mint okozóra, 2. csak a belmisszió tarthatja az egész mozgalmat helyes mederben és 3. csak a belmisszió rendelkezik leküzdésére alkalmas munkaerőkkel. Törekedni kell tehát nevelőleg és felvilágosítólag hatni a népre előadások tartása és iratok terjesztése által, szaporítani kell továbbá az alkoholelles intézményeket (ifjúsági egyletek, otthonok) és az iszákosokat külön gyógyintézetekben kell gyógyítani. De még ezekben sem merült ki minden munka, mert befolyást kell ebben az irányban gyakorolni a törvényhozásra és közigazgatásra, valamint az egész közvéleményre.

Hosszu vita indult meg az előadással kapcsolatban és végül határozati javaslatot fogadtak el, hogy kinyomatják Gonser lelkész értekezését és megküldik az összes belmissziói irányban működő egyleteknek azzal a kéréssel feleljenek: 1. Mit tettek eddig az alkoholizmus leküzdésére? 2. Mit szándékoznak a jövőben tenni ezen a téren?

A harmadik különértekezlet mely Essen legnagyobb termében folyt le kivált a nők részéről roppant érdeklődésre talált, a következő kérdéssel foglalkozott: „A női munkásság célja és határai evangélikus elvek alapján”. Előadók voltak dr. Wychgram berlini tanár és Müller Paula, a német evang. nőegyletek elnöke. A női munkásság *célját* közösen így határozzák meg:

a) társadalmi szempontból: A nő specifikus értékének érvényesítése az összes emberi munkamezőkön; b) az egyén szempontjából: az egyéniségnek, az individuális tehetségeknek megfelelő kifejlesztése.

A munkásság határait pedig a nő lényege és a munkaterületek minemősége szabja meg. Hangsúlyozták továbbá, hogy a nőnek ez irányú munkásságát nem szabad a Szentírás egyes kiszakított mondásai alapján megítélni, hanem annak egyetemes felfogása alapján, amint az Galat III. 28-ban jut kifejezésre.

A negyedik külön értekezleten jogászok és bírakból álló nagyszámu közönség előtt Lennap landsbergi járásbíró előadása alapján tanácskoztak: „Mit követeljen az egyház és a belmisszió a fiataalkori bünösök kezelésére vonatkozólag?”

A tárgyalás eszmemenete: A fiataalkori bünösök kezelésében ne a büntetés, hanem a szeretet szelleme legyen irányadó. Amerikában az ifjukori bünösök felett külön bíróság ítélkezik, Németországban is ilyen gyám bíróságot kellene felállítani, a melynek körébe volna utalandó a serdülő romlott ifjuság feletti ítélkezés és az azok neveltetéséről való gondoskodás.

Ezen szaktanácskozások után ünnepi ebéd volt a melyen 500 résztvevő volt jelen. Ezen az ebéden ezuttal 4 toaszt hangzott el, holott eddig mindég csak egy volt szokásos az uralkodóra. (Boldog halandók! jönnének csak hozzánk a gyüleéseket követő bankettekre és szenvednék végig azt a mindent elgázoló szőlavinát, tudom elmenne kedvük a régi jó szokástól eltérni!)

6 óraker esti istentisztelet volt melyen Énekek-éneke 8, 6 alapján dr. Dibelius dresdai szuperintendens tartotta a szent beszédet, majd utána ezen meg ezren gyülekeztek össze vallásos estélyre, ahol Wahl esseni lelkész „Hit és művészet” címen, Öhlkers hannoveri lelkész pedig „A német tengerészek és irántuk való kötelességeink” cím alatt tartott előadást.

Szeptember 26-án volt a második főgyűlés, melynek egyedüli tárgya különös fontosságánál fogva a német munkásmozgalom volt. Első előadó Mahling frankfurti lelkész volt. Thémája: Micsoda feladatok háramlanak a belmisszióra a jelenlegi munkás mozgalomból kifolyólag? Szerinte két hatalmas faktor küzd egymással az individualizmus és a szociálizmus, mely utóbbi még mindig a marxizmus alaján áll Németországban. Ezzel szemben áll a keresztény nemzeti munkás mozgalom, mely az utóbbi időben nagyon hódít. De a szociális mozgalom is folyton növekszik, dacára az utolsó választásoknál szenvedett vereségeknek. A belmissziónak is bele kell nyulni a szellemek eme harcába, de ne akarjon gyámkodni, hanem szolgálni és segiteni. Hogy feladatát jól végezhesse, hivatásos munkaerőit szociálpolitikailag ki kell képeznie, hogy azok helyes irányba tereljék az egész mozgalmat. Utána Behrens evangélikus ker.-szoc. birodalmi képviselő érdekes statisztikát olvasott fel. Eszerint van Németországban 15 millió bér munkás. Ezek közül 1,710,854 szervezett szociálista, 177,640 indifferens Hirsch-Dunckerféle és 1,010,248 keresztény-nemzeti munkás. Kivánja ezen evang.-keresztény munkások támogatását minden téren és bevonásukat a belmisszió munkakörébe,

Ezzel befejezték a tanácskozást és délután 4 órakor még záró istentiszteletre gyülekeztek össze, a melyen Kaftan generalisszuperintendens szívet felemelő módon szólt az egybegyült sokasághoz. János VI. 66—68 alapján tárgyalta a belmisszió művét, hogy az nem a szeretet munkája, hanem a hité; de mivel a hitenk munkája, azért a szereteté is. Ezen bucsuszavak hatása alatt oszlottak szét a jelen voltak abban a megnyugtató tudatban, hogy az ő munkájuk igazi hitből fakad és szeretetet gyakorol. Adja Isten! hogy az Essenben elszórt mag is bőséges gyümölcsöket teremjen s reánk is indítólag hasson, hogy ne csak az elismerés zászlaját hajtsuk meg németországi testvéreink előtt, kik e téren is már olyan messzire haladtak, hanem igyekezzünk végre a belmissziói munkásság terén is nyomukba lépni!

Lajtaujfalu.

Schrödl József.

Irodalom.

— **Negyedfélszázados főiskola Sopronban.** Emlékfüzet a soproni evang. lyceum 350 éves jubileumára. Irta: Payr Sándor. Ára 1 korona. (Megrendelhető a szerzőnél.) — Ily cím alatt jelent meg egy emlékfüzet a soproni evang. lyceum 350 éves jubileumára Payr Sándor theol. tanártól. A lyceum történetét találja benne az olvasó keletkezésétől (1557) egészen napjainkig. Három korszakban tárgyalja a szerint a mint az iskolafenntartó a protestáns város, a gyülekezet és végre az egyházkerület. Az *első korszak* I. időszakában utal pár szóval a reformációnak gyors elterjedésére Sopronban. Az egész város követője lesz az új hitnek s mint prot. város természetesen maga gondoskodik iskoláiról. A vezető a város buzgó polgármestere Hummel Kristóf. Az első iskola mint mindenütt egyben elemi, közép és főiskola. Jeles tanárai, kik nagyobbrészt külföldről hivatattak, hamarosan felvirágoztatják s annyira ismeretessé lesz, hogy Ausztriából is felkeresik. A szépen indult iskolai életnek véget vet a jezsuiták borzalmas munkája Rudolf alatt. 22 évig szünetel a tanítás az egész városban, mert az evangélikusok megfosztattak tanáraiktól s az ellenfél rendelte kath. tanítónak nem akad tanítványa. Ezzel az első időszak véget ér s a bécsi béke után kezdődik a második. A II. időszakban megnyílik a német gymnasium mellett a magyar is. Amaz a régi helyen, ennek a mai helyén vesznek telket. A magyar csakhamar utolérte s túl is szárnyalta a németet. A Wesselényi-féle összeesküvés azonban a szép fejlődést megszakította s ehhez járult az 1676-iki nagy tűzvész, mely a magyar iskola épületét is elhamvasztotta. 1681-ben újra megnyithatták iskolájukat az evangélikusok. De mivel a városi tanácsot felerészben már a katolikusok közül kellett választani, az iskolafenntartó nem lehetett többé a város, hanem az evang. gyülekezet. Ezzel kezdetét veszi a *második korszak*. Az I. időszakban helyet foglal a régi humanisztikus irány helyett a realisztikus. A régi iskolát nem nyerték többé vissza s így csak a mai lyceumi épületre kellett szoritkozniok. Figyelmet érdemel, hogy ebben az időszakban az iskola akadémiai színvonalra emelkedik s nagyobb alapítványok bizonyítják, hogy az iskola iránt nőttön nőtt az érdeklődés. Az állam belátja lassanként, az iskolának nagy fontosságát s fejleszteni kívánja a prot. nevelést. Kötelezővé teszi itt is a Ratio Educationis-t. Ez a II. időszak kezdete, melyben a főiskola elkülönül a gymnasiumtól. Ebben az időszakban nevezetes a Magyar Társaság és a

Deákkuti Vármegye megalapítása. Amaz a magyar nyelv és irodalom, emez a magyar szokások ruha és tánc ápolására. — Az 1849-iki Thun-féle Organisations-Entwurf-nak a magyarországi iskolákra való rákényszerítése lesz a *harmadik korszak* megnyitója. Ez a tanterv olyan kötelességeket ró az iskolákra, hogy azokat egy gyülekezet nem teljesíthette. Így lesz 1853-tól a kerület az iskolafenntartó. Pár évvel később ünnepli az iskola 300 éves jubileumát, melynek emlékére leteszik a mai tanítóképző intézet alapkövét. 1861-ben a Thun-féle tantervet követi a pesti egyetemes gyűlés által kiadott új tanterv s 10 év múlva ezt az a csai. Eddig az iskola nem vette igénybe az állam segítségét. A körülmények azonban rákényszerítették. Új iskolát kellett építeni a kor követelményeinek megfelelően. A kerület a maga erejéből gyenge volt, s így az államhoz fordul. Így lesz az új iskola már államilag segélyezett. A theologia elkülönül teljesen a gymnasiumtól s 4 évfolyamúvá lesz. — Híven jellemzi ez a kis munka az egyes korszakokat. Széles mederben mozog s igen sok adat itt lát először napvilágot. Nemesak az egyes tanárok, lelkészek neveit, működési idejét, jellemzésüket találja itt az olvasó, hanem a régebbi korban megörökíti a tanulók neveit is. Szépen kapcsolja össze a prot. egyház s a haza történetét, az iskola történetével. Ama kettő, ennek mintegy hátterül szolgál. Természetes is az. Protestáns s hazai célt szolgált, osztózni kellett sorsukban. Világosan tünteti fel az átmenetet egyik korszakból a másikba. Oly vonzóan írja, hogy dacára a sok adatnak, élvezettel olvashatja nemesak a történész, hanem mindenki, ki érdeklődik hazánk, egyházunk s iskolánk története iránt. Függelékül az olvasó a munka végén ott találja szerzőnek a jubileumra irt s az ünnepélyen elszavalt alkalmi ódáját. A könyv ára 1 korona s jövedelme a táp-intézet jubileumi alapját gyarapítja; már ezért is érdemes, hogy minél szélesebb körben elterjedjen.

Kovács Zsigmond.

— **Erinnerungen aus meinem Diakonissenleben.** Von Friederike Leithold. Zweite umgearbeitete billige Volksausgabe. Leipzig. A Deichert'sche Verlagsbuchhandlung Nachf. (Georg Böhme.) 319 lap. Ára füzve 3 márka — 3 K 60 f. Régen olvastam könyvet olyan élvezettel és érdeklődéssel mint ezt s kívánnám, hogy azt nálunk is, hol az áldott diakonisszaintézmény még a kezdet nehézségeivel küzd, minél többen vegyék kezükbe. Különösen hajadonaink olvasnák e könyvet nagy haszonnal, mert megismernék belőle azt a hitből fakadó szeretetet, mely a diakonisszát hivatására képesíti s a betegek vigasztaló, ápoló és segítő angyalává avatja s talán indítást is merítenének belőle, hogy maguk is ezen az anyai hivatás mellett legszentebb és legideálisabb női pályára lépjenek. Leithold Friederika körülbelül 50 év előtt lépett a diakonisszapályára s élményeit, tapasztalatait s az Ur szolgálatában a szegény betegek s nyomorultakon végzett munkáját írja le oly vonzóan s elevenen, hogy az ember valóban alig tud szabadulni e könyvtől, míg végig nem olvasta. Az író ki már 17 éves korában lett diakonissza, miután alig egy évet töltött az anyaházban, az 1866-iki háború idején Görlitzben már a legnagyobb önfeláldozással ápolta a typhusz- és kolerabetegeket, majd Oroszországba ment, hol a Keleti tenger partjain fekvő Riga és Mitau városokban részt vett az ottani luth. diakonissza-anyaházak szervezésében, mely munkája leírása közben a livlandi és kurlandi luth. egyház akkori helyzetével s a lettek népszokásaival is megismertet. 1870-ben anyaháza visszahívta, hogy a német-francia háború alatt Francia földön a halált szóró ágyuk dörgése közben végezze női hősiességgel a szegény sebesülteken a keresztény irgalom mentő cselekedetét. A mindezen helyeken kifejtett lankadatlan munka, melyből az elragadó és megdöbbentő jelenetek egész láncolatát közli velünk, annyira megörölték idegeit s aláásták egészségét, hogy nemsokára kénytelen volt megválni hivatásától; de hogy milyen

lelkes szeretettel csüng még most aggkorában is a diakonissza-ügyön, azt legszebben bizonyítja ezen könyve, mely fényes tanuságot tesz arról, hogy valódi boldogságot csak az önfeláldozó szeretet gyakorlása nyújt az emberi és kivált a női szíveknek. — A mű első kiadása nem találkozott osztatlan elismeréssel, mivel a diakonisszaházak 40—50 év előtti helyzetét s állapotát ismertette, a mű azt a látszatot keltette, mintha e tekintetben még most is minden oly kezdetleges volna. Pedig az utolsó félszázad alatt mint minden, úgy a diakonisszaügy is nagyot fejlődött. Ebben a második, átdolgozott kiadásban mindenütt kitűnik, hogy a szerző a multat ismerteti s ahol szükséges ott mindég utalás történik a diakonisszaházak jelenlegi helyzetére és szervezetére. Így a munka most igen alkalmas annak előmozdítására, amiért most már éltes szerzője szíve egész melegével írta, hogy t. i. szeretetet és lelkesedést keltsen a diakonisszaügy iránt. S. Ö.

— **Die Schöpfung.** Das erste Blatt der Bibel für unsere Zeit erläutert von *Georg Lasson*, Pastor. Berlin S. W. Wilhelmstrasse 29. Trowitzsch & Sohn. 1907. (72. l. 8.) Ára kötve 1.40 Mk. = 1.68 korona. E könyvecske írója nem ismeretlen a keresztény hit igazságaiért folytatott küzdelem terén. Már sokszor szállt sikra azokért. Fent jelzett könyve is ide tartozik. A szerző védi benne a biblia teremtéstörténetét, kimutatván, hogy az egészen jól megfér a mai tudománnyal is. E mellett felmutatja a biblia elbeszélésének sok szépségét és egyéb előnyeit. A könyvet tartalmán kívül szép kiállításra és elég olcsó ára is alkalmassá teszi ajándéknak, főleg a felnőtt ifjuság számára vagy egyházunk miveltebb tagjai közt való terjesztésre. —r.

Egyházi élet.

Belföld.

— **1917.** Az új évfolyam elején ismét felhívjuk olvasóink figyelmét a reformáció közelgő négy százéves jubileumára. Miközben a mult év utolsó számában e tárgyról írt cikkünk (1907—1917) megjelent, az „Evang. Őrálló”-ban egy világi egyháztag, dr. Stráner Gyula soproni orvos is lelkes felszólítást tett közé, hogy készüljünk e jubileumnak egyházi alkotásokkal való méltó megünneplésére. Stráner nagyon is megszívlelendő praktikus irányu cikkéről a németországi prot. sajtó több organuma is megemlékezett s azon indítványát, hogy a gyülekezetekben minden egyháztag sőt minden iskolás gyermek is, bizonyos szabadon meghatározott havi összeggel járuljon az illető jubileumi alkotás megvalósításához pld. a „*Gotthold*” c. luth. néplap „Németországban is igen megszívlelendőnek” mondja. Kivánatos, hogy Stráner dr. szava itthon ne legyen elhangzó szó a pusztában! Ágfalva már elhatározta, hogy 1917-ben templomát alaposan renováltatja s új orgonát szerez be, a nőegylet pedig az egész templomot kifesteti. Tűzzön mindegyik gyülekezet ilyen vagy hasonló szép célt maga elé. Most lesz mindenütt a mult évi számadásokat felülvizsgáló konvent. Ne mulasszuk el ezen kedvező alkalommal gyülekezeteink figyelmét felhívni erre a rendkívül fontos körülményre s legjobb, ha a lelkes mindenütt már kész tervvel, határozott indítvánnyal lép a közgyűlés elé. — Lapunk is alkalmat akar nyújtani olvasóinak arra, hogy 1917-ig „*belmissziói jubileumi alapot*” gyűjt-sünk, minek hova fordítása iránt a jubileum évében fogunk határozni. Ezen alapot a lap folyó pénztárából 25 koronával megteremtjük s a pénzt gyümölcsözőleg postatakarékpénztárba helyeztük. Ezen „*belmissziói jubileumi*

emlékalapot“ olvasóink figyelmébe s támogatásába ajánljuk. Növelje ki-ki tehetsége szerint. Egy-egy épületkő 1 korona. Ha a lap anyagi helyzete megengedi, magunk is minden éven gyarapítani fogjuk. Ezzel nemcsak ébren tartjuk az érdeklődést az ügy iránt, hanem ha elérkezik a nagy esztendő, lapunk is alkothat valamit az ünnep emlékére, vagy legalább is tetemesen előmozdíthatja majd egyetemes egyházunk valamely méltó és érdemes jubileumi alkotását!

— **A dunántuli kerületi s esperességi lelkészegyletek** elé a folyó 1908. évre is szép munkaprogrammot állított Gyurácz Ferenc püspök. E napokban u. i. a következő kérdőpontokat küldte szét tárgyalás és kidolgozás végett: 1. A népiskola munkássága a multban; jelentősége az egyházra és hazára nézve korunkban. 2. A népiskolák állomositása. Mily előnyöket ígér? Mily hátrányok várhatók utána az egyházra nézve? 3. A theol. akadémiák és az egyház kölesönhatása. Mit várhatnak joggal a theol. akadémiák az egyháztól? Mit remélhet tőlük méltán az egyház? 4. A hitközöny terjedése. Miben találhatók okai? Miként munkálhatunk közre megszüntetésen sikeresen? Hogyan kelthető új életre a meglankadt hitbuzgóság? 5. Az egyházkerületi árvaház ügye. Mi volna tanácsosabb: egyenlőre csak tőkegyűjes az árvaház megépítésére, vagy pedig az árvák segélyezésének azonnal megkezdése oly módon, hogy a felkaroltakat tisztességes, vallásos evang. családoknál helyeznők el évi tartásdíj mellett? 6. Készülés a reformáció 400-ik évfordulójára. Mily alkotásokkal tehetünk méltó bizonyágot az evangélium lelkének ma is egyházunkban munkálkodó erejéről? — Ezen kérdések közül mindegyik egyházmegyei lelkészegylet azokat dolgoztatja ki és tárgyalja, melyekre valamely egyleti tag vállalkozik s a jelesebben kidolgozott kérdések a kerületi lelkészegylet gyűlésén is felolvastatnak illetőleg tárgyaltnak. Így ezen kérdések nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy egyes fontos ügyekben egységes közvélemény fejlődjék ki az egyházkerületben.

— **A Bárdy Ernő mezőberényi lelkész ellen indított bünpört**, melyről a M. L. mult évi 11. számában bővebben megemlékeztünk, — úgy látszik felsőbb helyről vett intésre — beszüntette a kir. ügyészség. S ez természetes is, mert akkor az utolsó egyetemes közgyűlés számos tagját is vád alá kellett volna helyezni, kiknek ajkáról még keményebb kifejezések hangzottak el a mai „retograd irányzat“ s protestáns képviselőink gerinctelensége ellen, kik fontos, őrálló helyen, hova nem egyszer épen a protestáns egyházban kifejtett „szereplésük“ folytán jutottak, elhatározó pillanatokban gyakran cserben hagyják az egyházat. — Különben mi sajnáljuk az ügy illetén kimenetelét, mert tárgyalás esetén nyilván valóvá lett volna azon középkori szellem, melynek nyomai oly sürűen felbukkannak, de a melynek létezését mégis oly konokul tagadják. S talán meg lett volna az a jó hatása is, hogy az ilyen rugásra — Prohaszka római kath. püspök szavait idézem — talán végre nálunk is felébredt volna „az alvó pimasz!“

— **Az egyetemes lelkészi értekezlet**, mely a mult ősszel az egyetemes gyűlés első napján este tartatott, ezuttal meglehetősen látogatott volt. Sok időt vett igénybe Bárdy Endre értekezleti jegyző nagy gondal összeállított jelentése az összes létező kerületi s esperességi lelkészi értekezletek mult évi működéséről, minek azonban nem látjuk gyakorlati hasznát. Legalább is nem áll a gyakorlati haszon arányban a kidolgozásra fordított sok munkával s a felolvasásra szükséges idővel. Talán jobb volna csak a fődologra szorítkozni s a fontos sőt égető kérdések felemlítésével, az egyetemes értekezlet figyelmét azokra irányítani. Azzal azt hiszem, maga a jegyző sincsen megelégedve, hogy gondos dolgozatának türelmetlenül várják — a végét. A főtárgy ezuttal Schleifer Károly misérdi lelkész felolvasása volt, az új

hárommillió államsegély felosztásáról, mely munka bírálataképen Kund Samu répcelaki esperes olvasott fel hasonlóan gondosan szerkesztett második munkát, ugyanezen tárgyról. Persze a nézeteket összeegyeztetni alig lehetett, abban azonban létrejött a szükséges harmonia, hogy a lelkészek és theol. tanárok nyugdíjügyének korszerű és méltányos rendezése égető szükségét képez, miért is az új államsegélyből első sorban az erre szükséges részt kell és pedig az előálló százalékra való tekintet nélkül kihalítani. Ezen felfogás aztán érvényesült is az egyetemen.

— **A dunántuli ág. h. ev. ének- és zenepártoló egyesületről** most jelent meg a XII. évi jelentés. Az egylet Stettner Gyula esperes elnöklete alatt 23 alapító s 210 reudes tagból áll s 3023 K vagyonnal bír. Emresz Károly ujonnan választott világi elnök az egylet céljára 200 K alapítványt tett. Az egylet az utolsó évben 5 gyülekezetnek harmónium vásárlásra 360 K, egy gyülekezetnek énekes könyvek vásárlására 51 K 20 fill., gyülekezeteknek ajándékozott korálkönyvekért 59 K 40 fill., a soproni és felsőlövői tanítóképezdek orgonaalapjára 60 K., ünnepi karénekek autográfaltatására 8 K 51 fill. s a dallamos könyv II. kiadásának nyomtatására 926 koronát fordított. Elhatározta továbbá az egylet, hogy a soproni evang. tanítóképző intézet mellett magasabb egyházi zenei tanfolyamot szervez, annak költségeire 120 koronát megszavaz s Kapi Gyula nyugalmazott tanítóképzőintézeti igazgatónak azon nemeslelkű ajánlkozásáért, hogy a tanfolyamon heti egy órát ingyen ad, köszönetet mond. Az egyesület, mely szerény eszközökkel áldásosan működik, egyházi életünkben fontos szerepet tölt be. Báresak fokozottabb fejlődésnek indulna s társegyesületeket nyerne a többi kerületben is!

— **A tiszaszentmiklósi áttérési gyülekezet** szépen fejlődik, bár az áttérteket ott is egyre zaklatják. Akinek közülök takarékpénztári adósága volt, mindnek felmondották a kölcsönt, a szegény napszámosoknak pedig, — s nagyrészt ilyenekből áll az áttért gyülekezet — a róm. kath. gazdák és József főherceg uradalma nem adnak munkát. A tanítótól a minisztérium mindenféle ürügyek alatt megtagadta a korpótlékokat s a másodszori folyamodás már több mint egy fél éve vár elintézését. De mindezen zaklatás az áttérteket csak annál buzgóbb evangélikusokká teszi s növeli áldozatkészségüket. Az egyik harangon kívül, melyet maguk rendeltek, 700 koronán felül haranglábat is vásároltak s rendes évi járulékaikat is pontosan fizetik. Különös szeretettel olvassák a részükre járó evangélikus lapokat s röpiratokat s azokat tovább adják a körülfekvő r. k. falvakba, úgy hogy ezáltal az evangélium kovásza már itt is mindenfelé érezteti hatását. A törökbecsei lelkész nagy buzgósággal ápolja az evangélium mezejére tért nyáját, mely az istentiszteleteket s az estéli előadásokat szorgalmasan látogatja, — de a gyülekezet még fejlesztésre szorúl s kiépítésre vár. Azért kívánatos, hogy egy a gyámintézet, mint az evang. közönség fokozott mértékben támogassa Tiszaszentmiklóst s hogy a G. A.-egylet se vonja el róla segítő kezét, hogy a részvétlenség és közöny el ne lankassza a lelkesedést.

— **Hrasztovac** szlavónországi gyülekezetünkben, hol néhány hónap óta a két év előtt evang. hitre tért s a soproni theol. akadémián s a rostocki egyetem theol. fakultásán evang. lelkészi képesítést nyert *Dobrovoljac* Milko volt róm. kath. lelkész működik mint evangélikus lelkész, buzgólkodására 2 hónap előtt „evang. egyesület” alakult, mely egyesület a korecsmai élet, tánc, kártyázás stb. megakadályozására törekszik. A kezdet nehézségeivel küzdő egylet jó olvasmányokra szorúl s Dobrovoljac lelkész ez uton azon kéréssel fordul az evang. belmisszió barátaihoz, hogy lássák el e célból (gyülekezeete németnyelvű) jó evangélikus lapokkal, könyvekkel s népiratkákkal. Kívánjuk, hogy kérése olvasóink között is visszhangra találjon!

— A **Gotthold-naptár** bizományosait kérem, hogy a bizományba vett naptárakkal legkésőbb február 15-ig elszámolni sziveskedjenek. — Ézidén is több megrendelés jött hozzám *magyar nyelvű* naptárra, mit nem teljesíthettem, mivel a Gotthold-naptár német nyelven jelenik meg. De sokakkal magam is érzem *egy jó, határozott egyházi irányu, magyar lutheránus naptár* szükségét s az esetben, ha legalább 3000 példányra érkeznek megrendelés, 1909-től kezdve hajlandó volnék egy jó *magyar lutheránus naptárt* kiadni. Kérem azért mindazokat, kik ilyen naptárt gyülekezetükben be szeretnének vezetni, értesítsenek róla levelezőlapon posta-fordultával, hogy hány darabot hajlandók próbaképen megrendelni? Kellő pártolás esetén a *magyar lutheránus naptár* 1909-re szép kiállításban, gazdag tartalommal, darabonként 50 fillérnyi árban folyó évi október elsejéig megjelenik.

— **Missziói ünnep Oroszvárott s Németjárfalván.** November 14-én Oroszvárott, másnap pedig ennek anyaggyülekezetében Németjárfalván (Mosonmegye) tartatott vetített képekkel illusztrált előadás a *tamul misszióról*. Mindkét alkalommal nemcsak a saját hiveinkből, de még róm. katolikusközből is álló igen nagyszámu gyülekezet hallgatta mindvégig feszült figyelemmel a helybeli lelkésznek a Pozsonyi Ag. Hitv. Evang. Férfiak és Ifjak Szövetkezetének tulajdonát képező szkioptikonja segítségével bemutatott 50 igen tanulságos és érdekes képhez fűzött szavait. Az estélyt Bogatzkynak „Wach auf du Geist der ersten Zeugen“ kezdetű ismert és gyönyörű melódiájú missziói énekének első két verse nyitotta meg s Krummacher „Eine Heerde und ein Hirt“ kezdetű énekének 6-dik verse fejezte be, melyet az egész gyülekezet lelkesen énekelt. A befolyt offertoriumból a szkioptikonért járó csekély díj (esténként 1 K 20 fill.) levonásával még 13 K 70 fillért küldhettünk a Lipcsei Missziónak. Adja Isten, hogy ezzel is egy lépést előre tettünk azon célhoz, hogy legkisebb s legszegényebb gyülekezeteink is a misszió szent ügyének jelentőségét mindinkább megértsek és azt imádkozó szívükön is hordják!

Külföld.

„**Keplerszövetség**“. Ismeretes dolog, hogy a természettudományokat a vallás és a kereszténység ellenségei mennyire kihasználják az atheisztikus propaganda javára. Uton-utfélen halljuk azt a gonosz frázist, hogy a természettudományok megdönthetetlen tényei és kétségbenvonhatatlan eredményei egyszersmindenkorra megdöntötték a keresztény és általában a vallásos világnézet alapjait és basonlókat. A vallást és az ekszakt tudásnak határait nem ismerő „tudósok“ adták ki a jelszót s ma már az u. n. miveltek, a féligmiveltek és miveletlenek egész tömege követi. A Németországban néhány év előtt Haeckel szellemében alakult „Monistenbund“ egyenesen programjává tette az ily irányu propagandát. Ismerjük azt a romboló hatást, melyet a tudomány nevének ez a lelkiismeretlen kihasználása a be nem avatottakra tesz vallási tekintetben. Annál inkább örvendhetünk, hogy a mult évben a német tudósvilág legjobbjai, természettudósok, orvosok, technikusok, filozofusok, theológusok vegyest, szövetkeztek arra, hogy a természettudomány nevében üzött atheisztikus propagandának gátat vessenek s a közönséget a természettudomány igazi eredményeiről felvilágosítsák, a melyek a vallásos hittel épen nem ellenkeznek, sőt arra alkalmasak, hogy a mélyebben gondolkozót a Teremtőbe vetett hitében megerősítsék. A szövetség jelentősen *Kepler* nevét vette fel címébe, a mely már magában irányt és programot jelez. A Keplerszövetségből kibocsátott felhívást itt adjuk: „A természettudomány haladása és vivmányai állandóan és fokozódó mértékben keltik fel korunk figyelmét és csodálatát. E tudomány eredményeinek megértésébe behatolni és azokat világképünk kialakításához felhasználni

— nemcsak elengedhetetlen feladata minden művelt és gondolkodó embernek, hanem egyszersmind új meg új örömök forrása is. És mily szorosan függ össze a természet felfogása egész világnézetünkkel, szellemi, erkölcsi és vallásos életünk alapjával! — Azért nagyjelentőségű és eszményi az a feladat, a melyre az ujonnan alapított „Keplerszövetség“ vállalkozott, amidőn célul tűzte ki maga elé a természetismeret előmozdítását népünk összességében. — A mit a kutatók serény munkával kiderítettek, azt akarják a tudomány emberei szóval és írásban könnyen érthető és áttekinthető alakban közölni és a természetismeret hatásainak szemmel tartása mellett mindinkább a köztudat alkotórészévé tenni. — A Keplerszövetség a tudomány szabadságának alapján áll és egyetlen célzatul az igazság felderítését és szolgálatát ismeri el. E mellett az a meggyőződés vezeti, hogy az igazság önmagában hordja a természettudományi tényeknek a filozófiai megismeréssel és a vallásos tapasztalattal való harmoniáját. Ezáltal tudatosan megkülönbözteti magát a Keplerszövetség a materialisztikus dogmában megrekedt monizmustól és ellene dolgozik az ebből kiinduló atheisztikus propagandának, mely jogtalanul hivatkozik a természettudomány eredményeire. — A mint Kepler, a kinek a tudomány a csillagvilág mozgásában érvényesülő legfontosabb törvények ismeretét köszönheti, épen a természet e törvényeinek kutatása által nem hogy veszteséget szenvedett volna, hanem inkább a leggazdagabb nyereségre tett szert mélyen vallásos személyisége számára, úgy az a szövetség is, mely magát e nagy csillagász nevével nevezi, abban a hitben él, hogy épen ezen az uton tehet az igazságnak legnagyobb szolgálatot. — A nagy feladat teljesítésére szolgáló különféle utak és eszközök egyebek között a következők: irodalmi kiadványok és könyvterjesztés, ismeretterjesztő tanfolyamok rendezése, felolvasások és előadások, taneszközök nyújtása, a kutatás előmozdítása ösztöndíjak által stb. A kitűzött munka tetterős keresztülvitelét szolgálni lesz hivatva tudós férfiak meghívása és alkalmazása, valamint egy központi hivatal szervezése a szövetség munkája számára. — A szövetség tagsági joga már 3 márkával mint legkisebb évi járulékkal megszerezhető, míg 5 márká évi díj fizetésével már irodalmi kiadványok ingyenes megküldése jár együtt. Bizton reméljük, hogy egyet-értenek velünk mindazok, a kik messzire látó tekintettel felismerik korunk szükségleteit s a kik a valódi természetismeretnek népünk körében való terjesztését szívéükön hordják; de mindezeket kérjük, hogy egyetértésüket haladéktalanul tetteleg is bizonyítsák s ezennel felhívjuk őket a Keplerszövetségbe való belépésre. — A cél elérése végett bő anyagi eszközökre s a tagoknak és bizalmiférfiaknak egy az egész népre kiterjedő szoros hálózata van szükségünk. Eddig annyival rendelkezünk, a mennyivel a munkát elkezdhetjük. Sokaknak hűség és buzgó együttműködése által ez a nagy jelentőségű és magasztos munka is létre fog jönni szeretett népünk javára.“ (Tagsági jelentkezéseket elfogad: „Geschäftsstelle des Keplerbundes“, Frankfurt a. M., Neue Mainzerstrasse 41.) — Nem történhetnék-e ebben az irányban nálunk is valami? Szükség épúgy volna reá nálunk is! P. K.

— A hamburgi „Rauhes Haus“ előtt m. é. augusztus 6-án csendes egyszerű ünnep folyt le. A gyermeknevelő intézet növendékei s a „régí ház“ lakói félkörben a „régí ház“ előtt álltak, hogy bucsut vegyenek tőle. A régí „Rauhes Haus“ utóljára fogadott volt be növendékeket, hogy most több mint hetven éves hű szolgálat után felmentessék ezen feladata alól. A háziatya megmagyarázta a fiuknak a pillanat jelentőségét, hálát adott Istennek azon renkívüli kegyelmeért, mellyel ezen házat oly bőségesen elárasztotta, mire a kis csapat megindulva elénekelte a „Nun danket alle Gott“ kezdetű szép éneket. Végül a „régí házból“ sót és kenyeret, a Wichern-kőről pedig egy rózsacsokrot vittek át a telep gazdasági részén felállított új épületbe.

Egyről-másról.

— **Egy ének hatása.** Dr. Krummacher F. W. udv. és tábori lelkésZRől Potsdamban beszélük, hogy egyszer egy hitetlen magasrangu tisztet látogatott meg, a ki beteg volt. Midőn Krummacher a szobába lépett, a beteg arccal a fal felé fordult s a lelkipásztor minden lelki vigaszát a legnagyobb közönnyel hallgatta. Sőt Krummacher következő látogatásánál a tiszt fel-tűnő és visszataszító módon oly idegenkedést mutatott az Isten ígéből meritett vigasztalás ellen, hogy Krummachernek ugyszólván minden kedve elment a további látogatásoktól. Azért tovább nem is igyekezett a betegre hatni, hanem mindent arra bizott, ki a vesék és szivek vizsgálója s kinek Igéje sziklakat hasít s nem tér vissza üresen, hanem elvégzi azt, a mire kiküldi. De távozása előtt még letérdelt a betegágy mellett s néhány verset elimádkozott eme énekből: „O Ewigkeit, du Donnerwort.“ A hang, melyen az éneket elmondta a tiszt szívébe hatolt, úgy hogy lassan az imádkozó felé fordult, szívének makacssága meg volt törve, könnyár hullott szemeiből, meggyóna bűneit, kegyelmet talált s Megváltójába vetett gyermeki hitben halt meg.

Persely.

A „Missziói Lapok“ perselyébe a mult 1907. évben befolyt: 1. a *Lipcei Misszió* részére 207 K 50 f, 2. *Kisszeben I.* részére 30 K, 3. *Barcs* részére 16 K 30 f: **összesen 253 K 80 f**, mely összeget rendeltetési helyére juttattuk.

A folyó 1908. év január 1-től január 20-ig a következő adományokat vettük.

1. **A magyarhoni ág. h. ev. misszióegyesület részére tagsági díj gyanánt:** Gyurácz Ferenc püspök Pápa (1907 és 1908) 10 K, Scholtz Ödön lk. Ágfalva (1908) 5 K: **összesen 15 K.**

2. **A Lipcei Misszió részére:** egy magát megnevezni nem akaró egyháztag Igló 4 K, D. K. Bd. 6 K 11 f, vizk. offert. Györszemere 2 K 50 f, Ilauszky Sámuel Buda-pest 4 K, vizk. offert. Györköny 4 K 60 f, vizk. offert. Iklad 2 K 50 f, vizk. offert. Uj-bánovce 8 K, Wallrabenstein Jakab lk. Ujbanovce 2 K, helyi gyámintézet adománya Ma-gyarosd 1 K, Woedl Erzsébet hajadon Ágfalva 1 K, vizk. offert. Vassimonyi 3 K, vizk. offert. Gölnicbánya 4 K 84 f: **összesen 47 K 55 f.**

3. **A reformáció négyszázados emlékalapjára a Missziói Lapok szerkesztősége 25 korona.**

A nemesszivü adakozóknak hálás köszönetet mondva, lapunk perselyét az uj évben is olvasóink áldozatkészségébe ajánljuk.

Szerkesztőség.

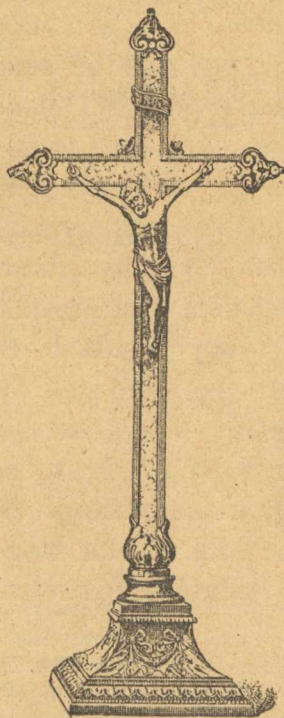
A barcsi ev. gyülekezet „iskola- és imaház adósság“ törlesztése címen a mult 1907. évben következő segélyt kapott: Evang. egylet Sváje 476 K 10 f, Gusztáv Adolf-egylet központi pénztára Lipse 1173 K 60 f, Lipics F. Tótmórác 3 K, Lipics J. ü. o. 2 K, Dsubán F. u. o. 2 K, soproni főisk. ifj. gyámint. 25 K, soproni felső esp. gyámint. 40 K, Lajtaujfalu—kismartoni helyi gyámint. 4 K, Gusztáv Adolf-egylet (2 adomány) 432 K 90 f, ágfalvi helyi gyámint. 5 K, a békésesabai Rudolf-főgymn. ifj. gyámintézete 10 K, dunán-tuli ev. egyházk. gyámintézet 100 K, Gusztáv Adolf-főegylet Stuttgart 351 K, Kraft J. Kádárkut 4 K, Rédling J.-né Bares 2 K, „Missziói Lapok“ gyűjtése 16 K 30 f, offertórium-perselypénz 52 K 71 f, **összesen 2699 K 61 f.** — Amikor ezen hitrokoni segélyekért hálás köszönetet mondunk és missziót teljesítő gyülekezetünket az evang. gyülekezeteknek és segítő intézeteknek szives figyelmébe és jóakaró gyámolítására a jövőben is ajánljuk, maradunk az egyházközség megbizásából, hitrokoni tisztelettel

Az előljárosság.

Szerkesztői megjegyzés. Ez a kimutatás is ijesztően mutatja, hogy ha külföldi hitrokonaink oly hathatósan nem támogatnák szegény gyülekezeteinket, azok a mi segítségünk mellett elpusztulhatnak. Pedig Bares is azon gyülekezetek közé tartozik, melyek katolikusok áttérése következtében építkezési adósságba merültek, minek törlesztésén közreműködni fontos egyházi érdek. Kívánatos, hogy ez a gyülekezet ez idén hazai egyházunk részéről is hathatósabb segélyben részesüljön, hogy mielőbb megszabadulva a nyomasztó adósság gondjaitól, minél eredményesebben betölthesse missziói hivatását.

Üzenetek.

X—r. A kézirat ezen számba későn érkezett, de a 2. számban felhasználom. Kérem állandó buzgó közreműködésedet. — **R. K. Pfvr.** Az írásmagyarázat megérkezett, de csak a 3. számban hozhatom. A kilátásba helyezett „egyéb dolgokat“ is örömmel várom. — **W. J. Nb.** Cikke az 1. számba későn jött. A bizonyos számba szánt dolgozat kéziratának mindég az illető hó 1-ig nálam kell lenni. A 2. számban hozom s kérem idejében a többit. — **J. S. Bp.** A lap támogatására szánt segélyt is a misszió céljaira juttattam. A mult évfolyam az előfizetők tetemes megszaporodása folytán némi felesleggel zárult. — **M. L. Vs.** Az előfizetési díjra szívesen várok a jelzett időig. — **Sz—i.** Mi az olyan egyházi vagy belmissziói ünnepnek nevezett mulatságokról, melyek *tánccal* végződnek, elvből nem emlékszünk meg. Amit az ilyen ünnepélyeken a templomban építenek, azt a táncteremben teljesen lerombolják. Az ilyen esetek mindég Máté 7, 6-ot hívják emlékezetünkbe. Tessék elolvasni! Különben sem olvastuk sehol, hogy az Ur vagy apostolai, ahol megjelentek Isten országát építeni s terjeszteni, tanításuk végeztével — tánemulatságot rendeztek volna. Mi pedig az Ur követői vagyunk, — vagy nem?

Pontos és legjobb órák 5 évi jótállás mellett!

Egyházi szent edények,

ugymint: oltári feszületek s gyertyatartók, urvacsorai-kelyhek, keresztelő-kannák, borkancsók, china-ezüst dísz-
* * * tárgyak, * * *

arany s ezüst ékszerek

evőeszközök, részletfizetésre is.

Javításokra és vidéki megrendelésre különös gondot fordítok. Árjegyzék 2000 rajzzal ingyen és bérmentve.

Polgár Kálmán

műórák és ékszerész

Budapesten, VII., Erzsébet-körut 29. sz. alatt.

A protestáns egyházak szállítója.